atamis
Žirmūnų g.139 - 321, 09120 Vilnius
el.: (8~5) 272 83 34; Faks.: (8~5) 203 12 80

Planavimo organizatorius	**BIRŠTONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS**
Plano pavadinimas	**BIRŠTONO KURORTO BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ KOREKTŪROS KEITIMAS**
Planavimo proceso etapas / stadija	**RENGIMO ETAPAS / BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS KONCEPCIJA**
Teritorijų planavimo lygmuo	**VIETOVĖS**
Teritorijų planavimo dokumento rūšis	**KOMPLEKSINIO TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTAS**
Objekto numeris	**AT-17T-1134**
Tomas	**BP-02**

VILNIUS, 2018 m.

ATESTATO NR.	PAREIGOS	VARDAS PAVARDĖ	PARAŠAS
Nr. TPV 0081	TERITORIJŲ PLANAVIMO PADALINIO VADOVĖ	ELEONORA GRABLEVSKIENĖ	
Nr. TPV 0081	PROJEKTO VADOVĖ	ELEONORA GRABLEVSKIENĖ	
PROJEKTO PARTNERIAI:			
Formatas A1	TAEM Urbanistai	VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS APLINKOS INŽINERIJOS FAKULTETAS TERITORIJŲ PLANAVIMO MOKSLO INSTITUTAS	PRO BONUS

TURINYS

ĮVADAS 4
BENDROJO PLANO KEITIMO PAGRINDAS IR TIKSLAI 4

KONCEPCIJA 7
1. SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS FUNKCINIO NAUDOJIMO, URBANISTINĖS PLĖTROS BENDRIEJI SPRENDINIAI 11
1.1 Koncepcijos formavimas tęstinumo principu 11
1.2 Teritorijos erdvinė kompozicija bei ją formuojantys veiksniai 12
1.3 Funkcinis teritorijų zonavimas 13
1.4 Urbanizuojamų teritorijų prioritetinė plėtra, urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų tvarkymo režimų nustatymas 15
1.5 Rekreacinio funkcinio prioriteto zonos 16
2. Gamtosaugos kryptys 18
2.1. Gamtinio karkaso lokalizavimas 20
2.2. Žaliųjų plotų sistemos vystymas 22
3. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO VYSTYMO KRYPTYS 24
3.1. Koncepcijos formavimo principai 24
3.2. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės ir jų sklaida Birštono kurorto teritorijoje 24
3.3. Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos prioritetai 25
3.4. Nekilnojamojo kultūros vertybių paveldosaugos principai 25
4. REKREACINĖ SISTEMA 28
4.1. Teritorijos rekreacinės sistemos vystymo tikslai 28
4.2. Pagrindinės rekreacinės sistemos vystymo kryptys 28
5. BIRŠTONO kurorto teritorijos SOCIALINĖ, EKONOMINĖ IR DEMOGRAFINĖ PLĖTRA 30
5.1. Birštono kurorto teritorijos vystymo socialinė ir ekonominė aplinka 30
5.2. Socialinės ir ekonominės aplinkos plėtra 31
5.3. Teritorijos institucinis ir socialinis aprūpinimas 32
6. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS 34
7. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS 37
8. koncepcijos alternatyvų suvestinė 39

GRAFINĖ DALIS 41

- I alternatyvos brėžinys;
- II alternatyvos brėžinys;
- III alternatyvos brėžinys.

Plano rengėjai:	
atamis	**UAB „Atamis“** Žirmūnų g. 139-319, LT 09120 Vilnius Įm. kodas 300564438 *Projekto vadovė* *Eleonora Grablevskienė* *El. paštas: e.grablevskiene@atamis.lt* *Tel.: +370 672 11 410*
VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS APLINKOS INŽINERIJOS FAKULTETAS TERITORIJŲ PLANAVIMO MOKSLO INSTITUTAS	**Vilniaus Gedimino technikos universiteto Aplinkos inžinerijos fakulteto Teritorijų planavimo mokslo institutas** Saulėtekio al. 11, LT 10223 Įm. kodas 111950243 *Kontaktinis asmuo:* *Marija Burinskienė* *El. paštas: marija.burinskiene@vgtu.lt* *Tel.: +370 686 08 322*
	UAB „Formatas A1“ Paupio g. 13, LT 01201 Vilnius Įm. kodas 300092635 *Kontaktinis asmuo:* *Linas Naujokaitis* *El. paštas: linasnauj@gmail.com* *Tel.: +370 687 31996*
Konsultantai:	
PRO BONUS	**UAB „Pro Bonus“** Žirmūnų g. 139-319, LT 09120 Vilnius Įm. kodas 302315695
TAEM Urbanistai	**UAB „TAEM Urbanistai“** Smolensko g. 10, LT03201 Vilnius Įm. kodas 126163297

ĮVADAS

BENDROJO PLANO KEITIMO PAGRINDAS IR TIKSLAI

Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas – Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimas.
Planavimo organizatorius – Birštono savivaldybės administracijos direktorius. Jaunimo g. 2, LT-59206 Birštonas, tel.: (8~319) 65 555, el. paštas: sekretore@birstonas.lt, interneto svetainė: www.birstonas.lt.
Planuojama teritorija – Birštono kurorto teritorija.
Planavimo pagrindas – Birštono savivaldybės tarybos 2016 m. gruodžio 22 d. sprendimas Nr. TS-216 „Dėl Birštono miesto, savivaldybės bendrųjų planų keitimo ir planavimo tikslų patvirtinimo“.
2016 m. gruodžio 29 d. Birštono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. AV-421 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo, Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos patvirtinimo ir planuojamos teritorijos ribų nustatymo“.
2018 m. balandžio 18 d. Birštono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas Nr. AV-150 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo ir Birštono savivaldybės teritorijos bendrojo plano planavimo darbų programos 5 punkto pakeitimo“.
Teritorijų planavimo lygmuo – vietovės lygmuo.
Teritorijų planavimo dokumento rūšis – kompleksinis teritorijų planavimo dokumentas.
Bendrojo plano rengimo etapai – parengiamasis, rengimo ir baigiamasis.
Planavimo trukmė – 12 mėn. nuo sutarties pasirašymo (galimybė pratęsti terminą 1 kartą, 2 mėnesiams).
Teritorijų planavimo dokumento galiojimas – bendrojo plano sprendiniai galioja neterminuotai arba tol, kol bus parengtas ir patvirtintas jį keičiantis to paties lygmens teritorijų planavimo dokumentas. Planuojamos teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys nustatomos ir konkretizuoti bendrojo plano sprendiniai rengiami ne trumpesniam nei 10 metų laikotarpiui.

Planavimo tikslai:

- Numatyti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologinei pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą.
- Sudaryti sąlygas darniai savivaldybės teritorijos raidai, nuosekliai erdvinei ir funkcinei integracijai, teritorijų sanglaudai, taip pat kompleksiškai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius.
- Nustatyti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros bei kitų svarbių socialinės ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas.
- Sudaryti sąlygas racionaliam gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui.
- Kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse.
- Sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas.
- Derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių bei savivaldybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų.
- Sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui.

Planavimo uždaviniai:

- Numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemes ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, gamtinio karkaso ir ekologiškai pagrįstos žemės naudojimo teritorinės struktūros formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones;
- Detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
- Optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, nustatyti savivaldybės ir jos urbanistinių centrų socialinės infrastruktūros sistemos vystymo reikalavimus;
- Nustatyti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo ir formavimo kryptis;
- Nustatyti gyvenamųjų vietovių kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, panoramas, numatyti jų vizualinę apsaugą;
- Numatyti savivaldybei svarbių objektų išdėstymą;
- Numatyti ypatingų inžinerinių, infrastruktūros (vandens ir sausumos transporto infrastruktūros statiniams, orlaivių nusileidimo infrastruktūros arba mažųjų orlaivių aerodromui skirtos teritorijos) statinių išdėstymą, pažymint visus esamus, rengiamu bendruoju planu ir kitais teritorijų planavimo dokumentais numatomus inžinerinius, infrastruktūros statinius;
- Atsižvelgti į Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą kuriai pritarta Birštono savivaldybes tarybos 2016 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. TS-150 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitos tvirtinimo", Birštono savivaldybes teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą, kuriai pritarta Birštono savivaldybės tarybos 2016 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. TS-149 ,,Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimas sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitos tvirtinimo";
- Numatyti priemones ir apribojimus, užtikrinančius kurorto gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo vertybių išsaugojimą;
- Sukonkretinti urbanizuotų teritorijų ir jose esančių miškų bei atskiriesiems želdynams priskirtas teritorijas;
- Integruoti patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinius į Bendrąjį planą įvertinti valstybės ir savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
- Išnagrinėti, įvertinti ir perkelti Birštono savivaldybės plėtros 2013-2020 metų strateginio plano nuostatas į Bendrąjį planą;
- Ištaisyti technines klaidas (brėžiniuose ir tekstinėje dalyje);
- Panaikinti sprendinių spragas;
- Spręsti galiojančių sprendinių kolizijas;
- Rengėjas esamos būklės įvertinimo stadijoje turi įvertinti visuomenes (pareiškėjų, pageidaujančių keisti/koreguoti bendrojo plano sprendinius, prašymus) pasiūlymus bei išanalizavus juos, suderinus su Birštono savivaldybės administracija patikslinti Bendrojo plano urbanizuotų ir neurbanizuotų teritorijų plėtros mastą ir galimybes;
- Rengiant Bendrojo plano koregavimą rengėjas turi atlikti visas privalomas derinimo procedūras;
- Numatyti urbanistinių-ekologinių koeficientų zonas (tikslinti 2002 m. spalio 21 d. Birštono savivaldybės valdybos sprendimu Nr. 244 „Dėl Birštono savivaldybės teritorijos urbanistinių-ekologinių koeficientų patvirtinimo", 1992 m. birželio 26 d. Lietuvos Respublikos Birštono miesto tarybos sprendimu Nr. 126 „Dėl Birštono miesto urbanistinio-ekologinio koeficiento patvirtinimo" bei 1999 m. vasario 24 d. Lietuvos Respublikos vyriausybes nutarimu Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos");
- Pagal poreikį gali būti nustatomi ir kiti teisės aktais pagrįsti planavimo uždaviniai bei papildomi teritorijos naudojimo reikalavimai.

Bendrojo plano keitimas rengiamas vadovaujantis šiais dokumentais:

- Birštono savivaldybės tarybos 2016 12 22 sprendimu Nr. TS-216 „Dėl Birštono miesto, savivaldybės bendrųjų planų keitimo ir planavimo tikslų patvirtinimo“;
- Birštono savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 12 29 įsakymu „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros, Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimas keitimo planavimo darbų programos patvirtinimo ir planuojamos teritorijos ribų nustatymo“ Nr. AV-421;
- Kauno apskrities priešgaisrinė gelbėjimo valdybos 2017 03 01 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG23927;
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos 2017 03 01 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG23970;
- Nemuno kilpų regioninio parko direkcijos 2017 03 02 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG24143;
- Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2017 03 03 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG24241;
- AB "Energijos skirstymo operatorius" 2017 03 02 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG24366;
- Uždaroji akcinė bendrovė "Birštono vandentiekis" 2017 03 10 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG24555;
- Civilinės aviacijos administracijos 2017 03 08 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG24660;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2017 03 10 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG24751;
- Valstybės įmonės "Kauno regiono keliai" 2017 03 13 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG24973;
- Telia Lietuva, AB 2017 03 13 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG25072;
- Aplinkos apsaugos agentūros 2017 03 14 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG25088;
- Birštono savivaldybės administracijos 2017 03 15 Teritorijų planavimo sąlygomis Nr.REG25398.

Teritorijų planavimo sąlygų neišdavė:

- Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos;
- Viešoji įstaiga "Plačiajuostis internetas";
- Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos;
- Valstybės įmonė Prienų miškų urėdija;
- Valstybės įmonė Vidaus vandens kelių direkcija;
- Uždaroji akcinė bendrovė "Birštono mineraliniai vandenys" ir Ko;
- Uždaroji akcinė bendrovė "Birštono šiluma";
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija;
- Biudžetinė įstaiga Birštono miesto tvarkymo tarnyba;
- Uždaroji akcinė bendrovė "Prienų vandenys".

Pagal Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros ir Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimas keitimo planavimo darbų programos tikslus ir uždavinius numatoma keisti 2010 01 29 Birštono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-13 patvirtintą Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūrą (su 2016 10 28 Birštono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. TS-164 patvirtintu Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros dalies koregavimu).

KONCEPCIJA

Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo koncepcija rengiama vadovaujantis planavimo darbų programa, planavimo sąlygomis, Teritorijų planavimo įstatymu, Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis, Teritorijų planavimo normomis bei kitais teritorijų planavimo dokumentų rengimą reglamentuojančiais teisės aktais. Koncepcija formuojama atsižvelgiant į Birštono savivaldybės tarybos 2016 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr. TS-150 patvirtintą Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros sprendinių įgyvendinimo stebėsenos ataskaitą, Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo esamos būklės įvertinimo išvadas.

Šiuo metu esantis Birštono kurorto BP korektūros teritorijų reglamentavimas neatitinka dabartinių reikalavimų ir turi būti tikslinamas vadovaujantis galiojančiomis Teritorijų planavimo normomis ir kitais teisės aktais.

Bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje, atsižvelgiant į planuojamą teritoriją ir jai taikomas strateginio planavimo dokumentų nuostatas, nustatomos planuojamos teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo kryptys, naudojimo ir apsaugos principai.

Siekiant sukurti racionaliausią labiausiai pagrįstą Birštono kurorto vystymo modelį yra nagrinėjamos trys bendrojo plano koncepcijos alternatyvos. Visos jos vadovaujasi teritorijos planavimo tęstinumo principais ir grindžiamos galimai tolygiu visos teritorijos urbanistinių struktūrų vystymu, tikslu visoje Birštono kurorte sukurti šiuolaikines palankias ekonomines, socialines ir kultūrines gyvenimo ir darbo sąlygas.

Pirmoji alternatyva

Šioje koncepcijos alternatyvoje akcentuojamas tęstinumas, išlaikomi *Birštono kurorto BP korektūros* (2010 m. sausio 29 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-13 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano patvirtinimo“) ir *Birštono kurorto BP sprendinių korektūros dalies koregavimo* (2016 m. spalio 28 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-164 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros dalies koregavimo patvirtinimo“) vertybiniai principai, tęsiama erdvinės struktūros idėja.

Taip pat šioje koncepcijos alternatyvoje:

- Nustatomos funkcinės zonos nenumato didelių pokyčių;
- Nauja plėtra vykdoma prijungiant esamas urbanizuotas Birštono vs., Kernuvių k. dalis, baigiant formuoti esamas urbanistines struktūras;
- Formuojama Karalienės Barboros al. kompozicinė ašis, su lokaliniu paslaugų centru planuojamo tilto per Nemuno upę prieigose;
- Stiprinama kompozicinė ašis yra ties Jaunimo, S. Dariaus ir S. Girėno gatvių erdviniu koridoriumi;
- Rekreacinės teritorijos numatytos vadovaujantis Birštono miesto centrinės dalies architektūrinės – erdvinės kompozicijos SP, Birštono miesto centrinės dalies architektūrinės – erdvinės kompozicijos SP sprendiniais bei esama sklypų paskirtimi;
- Miškų naudmenų pavertimas atskiraisiais želdynais nenumatomas;
- Pramonės ir sandėliavimo teritorija išlieka vakarinėje Birštono kurorto dalyje, formuojamos dvi pramoninės teritorijos pietinėje planuojamos teritorijos dalyje (prijungiamų Birštono vs., Kernuvių k. dalyse) – Kernuvių k. esamos pramonės ir sandėliavimo teritorijos pagrindu, Birštono vs. esamos užstatytos žemės ūkio teritorijos pagrindu;
- Naujų plaukiojančių prieplaukų vietos numatytos pagal Nemuno kilpų regioninio parko tvarkymo plano sprendinius;
- Adresu Turistų g. 6, buvusios turistinės poilsio bazės vietoje (pagal VĮ „Registrų centras“ duomenų banko išrašus, įregistruotų pastatų vietoje), numatyta intensyvios rekreacijos zona. Nurodytoje teritorijoje užfiksuota, kad Valstybinės miškų tarnybos kadastro duomenys (miškų

kadastro duomenų bazėje, esamų poilsio pastatų vietoje, pažymėtos valstybinės reikšmės miškų plotų ribos, miškų priskyrimo miško grupėms plotai, taksacinių sklypų ribos) neatitinka Miškų įstatymo 2 str. nustatytiems miško ir miško žemės reikalavimams. Naujos ribos nustatytos surašant LR miškų valstybės kadastro duomenų patikrinimo vietoje aktą. Valstybinės miškų tarnybos patikslinti LR miškų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys perkeliami į Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo konceptualius sprendinius (sprendinys įsigalioja LRV nutarimu patvirtinus Valstybinės reikšmės miškų plotų schemos patikslinimą).

Antroji alternatyva

Šioje koncepcijos alternatyvoje Birštono kurorto teritorija vystoma tolygiai plėtojant urbanistinę struktūrą (kuriant urbanistinių centrų, ašių ir dominančių sistemą), kuriant naujas atskirųjų želdynų teritorijas, tolygiai išdėstant rekreacines teritorijas. Šiuo variantu **numatoma darniausia** prijungiamos prie kurorto teritorijos – esamų urbanizuotų Birštono vs., Kernuvių k. dalių – plėtra, baigiant formuoti esamą urbanistinę bei gatvių struktūrą, numatant netaršią gamybą ir neagresyvę urbanizaciją prijungiamose teritorijose. Akcentuojama kokybinė plėtra gerinant gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinkas.

Koncepcija parengta atsižvelgiant bei dalinai integruojant jau anksčiau parengtus teritorijų planavimo dokumentus: *Birštono kurorto BP korektūros* (2010 m. sausio 29 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-13 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano patvirtinimo“), *Birštono kurorto BP sprendinių korektūros dalies koregavimo* (2016 m. spalio 28 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-164 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros dalies koregavimo patvirtinimo“), *Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros SP* (2014 m. gegužės 30 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr.TS-98 „Dėl Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiojo plano patvirtinimo“), *Birštono miesto centrinės dalies architektūrinės – erdvinės kompozicijos SP* (2013 m. gruodžio 20 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr.TS-226 „Dėl Birštono miesto centrinės dalies architektūrinės – erdvinės kompozicijos specialiojo plano patvirtinimo“) sprendinius, o taip pat parengto ir patvirtinto *Nemuno kilpų regioninio parko ribų ir tvarkymo plano* (2015 m. vasario 18 d. LRV nutarimas Nr. 186 „Dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“) sprendiniais.

Urbanistinės dalies karkasas sudarytas iš kompozicinių centrų, ašių, dominančių sistemos:

- Svarbiausias esamas kompozicinis centras – kurorto istorinė dalis (šią teritoriją apima aikštė su paminklu Jonui Basanavičiui – kompozicinis centras – pagrindinių gatvių susikirtime);
- Stiprinama kompozicinė ašis yra ties Jaunimo, S. Dariaus ir S. Girėno gatvių erdviniu koridoriumi. Stiprinamas įvažiavimas į kurortą (ties Jaunimo g. pradžia), stiprinamas perimetras, pritraukiamos paslaugų, visuomeninės funkcijos;
- Formuojama Karalienės Barboros al. kompozicinė ašis, su lokaliniu paslaugų centru planuojamo tilto per Nemuno upę prieigose, pakrantės teritorija numatyta rekreacijai;
- Žvėrinčiaus g. gyvenamosios teritorijos funkcinėje zonoje numatomi tik blokuoti pastatai;
- Birštono kurorto vakarinėje dalyje formuojama mišri gyvenamoji teritorija su paslaugų funkcijomis (esamos inžinerinės infrastruktūros teritorijos pagrindu);
- Birštono vs. ir Kernuvių k. prijungiamose teritorijose formuojama Birštono g. kompozicinė ašis – lokalinis paslaugų-gyvenamasis centras;
- Birštono kurorto pietinėje dalyje, šalia piliakalnio numatomos urbanizuoti teritorijos. Formuojama kompozicinė ašis – lokalinis paslaugų-gyvenamasis centras lygiagrečiai ir statmenai Prienų g. tarnaujantis teritorijos aptarnavimui;
- Formuojamų lokalinių centrų teritorijose numatomas dominančių sistemos papildymas;
- Numatomos naujų mobilių prieplaukų vietos, oro balionų renginių aikštynas, pramogų parkas. Esamų ir planuojamų prieplaukų gretimybėje, gali atsirasti pontoninės kavinės ant Nemuno

taip pat galimi mini barai ne ant pontono su lauko baldais iki 50kv. Įrengimai turi būti derinami atskirai su Birštono savivaldybės Architektūros ir kraštotvarkos skyriumi (pagal Birštono savivaldybės tarybos 2018 m. birželio 22 d. sprendimu Nr. 113 patvirtintą Laikinųjų prekybos vietų Birštono mieste schemą);

- Rekreacinės teritorijos vakarinėje dalyje numatytos vadovaujantis Birštono miesto centrinės dalies architektūrinės – erdvinės kompozicijos SP sprendiniais juos patikslinant pagal dabartinius poreikius. Rekreacinės teritorijos taip pat numatytos rytinėje ir vakarinėje teritorijos dalyse, upės pakrantėse, vakarinėjė Birštono piliakalnio dalyje;
- Pramonės ir sandėliavimo teritorija formuojama pietinėje dalyje (esamos žemės ūkio teritorijos pagrindu) bei vakarinėje teritorijos dalyje (mineralinio vandens gamyklos poreikiams), taip pat lygiagrečiai Prienų g. stiprinamas lokalus paslaugų centras;
- Numatoma šalia gyvenamųjų vietovių esančių didelę rekreacinę ir aplinkosauginę svarbą turinčių valstybinės reikšmės miško konversija į atskiruosius želdynus – dalis kurorto miškų verčiami atskiraisiais želdynais (Vytauto parkas, miško masyvai lygiagrečiai B. Sruogos g., vakarinėje Birštono piliakalnio dalyje);
- Nemuno kilpų regioninio parko ribų ir tvarkymo plane numatytos zonos perkeliamos į konceptualius sprendinius, jas detalizuojant bei stiprinant tvarkymo plane numatytas funkcijas;
- Esamų vandenviečių teritoritorijoms išskiriamos atskiros funkcinės zonos (išklasifikuotos į tipą) vadovaujantis Nemuno kilpų regioninio parko ribų ir tvarkymo plane numatytomis teritorijomis;
- Adresu Turistų g. 6, buvusios turistinės poilsio bazės vietoje (pagal VĮ „Registrų centras“ duomenų banko išrašus, įregistruotų pastatų vietoje), numatyta intensyvios rekreacijos zona. Nurodytoje teritorijoje užfiksuota, kad Valstybinės miškų tarnybos kadastro duomenys (miškų kadastro duomenų bazėje, esamų poilsio pastatų vietoje, pažymėtos valstybinės reikšmės miškų plotų ribos, miškų priskyrimo miško grupėms plotai, taksacinių sklypų ribos) neatitinka Miškų įstatymo 2 str. nustatytiems miško ir miško žemės reikalavimams. Naujos ribos nustatytos surašant LR miškų valstybės kadastro duomenų patikrinimo vietoje aktą. Valstybinės miškų tarnybos patikslinti LR miškų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys perkeliami į Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo konceptualius sprendinius (sprendinys įsigalioja LRV nutarimu patvirtinus Valstybinės reikšmės miškų plotų schemos patikslinimą).

Trečioji alternatyva

Šioje koncepcijos alternatyvoje Birštono kurorto teritorija vystoma plėtojant urbanistinę struktūrą, sistemą, tolygiai išdėstant rekreacines teritorijas. Šiuo variantu numatoma prijungiamos prie kurorto teritorijos – esamų urbanizuotų Birštono vs., Kernuvių k. dalių – plėtra, baigiant formuoti esamą urbanistinę bei gatvių struktūrą. Šiuo variantu numatoma prijungiamose teritorijose įvesti agresyvesnę urbanizaciją, plėtoti gamybą ir komerciją, panaudojant prijungiamas teritorijas Birštono vs. ir Kernuvių k.

Koncepcija parengta atsižvelgiant bei dalinai ar pilnai integruojant jau anksčiau parengtus teritorijų planavimo dokumentus: *Birštono kurorto BP korektūros* (2010 m. sausio 29 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-13 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano patvirtinimo“), *Birštono kurorto BP sprendinių korektūros dalies koregavimo* (2016 m. spalio 28 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr. TS-164 „Dėl Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros dalies koregavimo patvirtinimo“), *Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros SP* (2014 m. gegužės 30 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr.TS-98 „Dėl Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiojo plano patvirtinimo“), *Birštono miesto centrinės dalies architektūrinės – erdvinės kompozicijos SP* (2013 m. gruodžio 20 d. Birštono savivaldybės tarybos sprendimas Nr.TS-226 „Dėl Birštono miesto centrinės dalies architektūrinės – erdvinės kompozicijos specialiojo plano patvirtinimo“) sprendinius, o taip pat parengto ir patvirtinto *Nemuno kilpų regioninio parko ribų ir*

tvarkymo plano (2015 m. vasario 18 d. LRV nutarimas Nr. 186 „Dėl Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“) sprendiniais.

Urbanistinės dalies karkasas sudarytas iš kompozicinių centrų, ašių, dominančių sistemos:

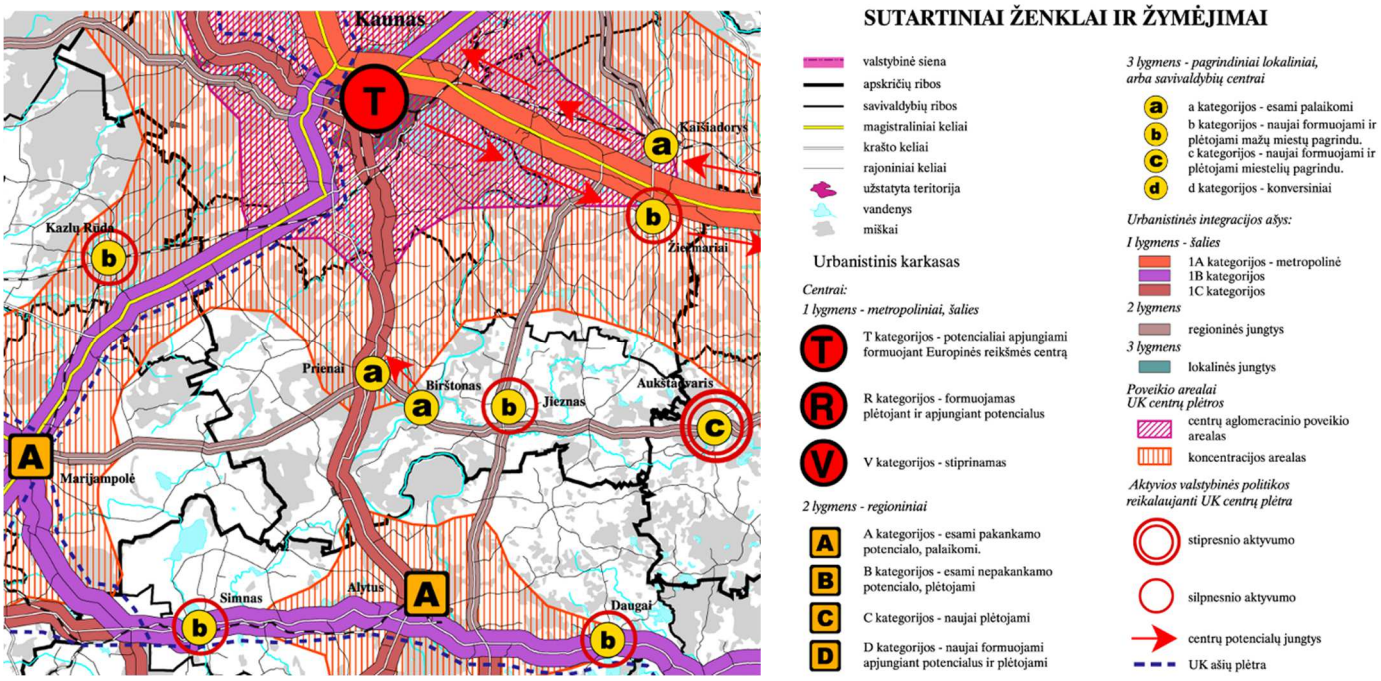
- Kuriami multifunkciniai centrai;
- Svarbiausias esamas kompozicinis centras – kurorto istorinė dalis (šią teritoriją apima aikštė su paminklu Jonui Basanavičiui – kompozicinis centras – pagrindinių gatvių susikirtime);
- Stiprinama kompozicinė ašis yra ties Jaunimo, S. Dariaus ir S. Girėno gatvių erdviniu koridoriumi (iki sankryžos su Žvėrinčiaus g.);
- Formuojama Karalienės Barboros al. kompozicinė ašis su lokaliniu centru planuojamo tilto per Nemuno upę prieigose;
- Birštono kurorto vakarinėje dalyje formuojama mišri gyvenamoji teritorija su paslaugų funkcijomis (esamos inžinerinės infrastruktūros teritorijos pagrindu);
- Birštono vs., Kernuvių k. prijungiamose teritorijose formuojama Birštono g. kompozicinė ašis – lokalinis paslaugų-gyvenamasis centras. Išskiriama teritorija daugiabučiam užstatymui;
- Birštono kurorto pietinėje dalyje, šalia piliakalnio, numatomos urbanizuoti teritorijos. Formuojama nauja kompozicinė ašis, linijinis ir lokalinis paslaugų-gyvenamasis centras (statmenai Prienų g.);
- Formuojamos dvi pramoninės teritorijos pietinėje planuojamos teritorijos dalyje (prijungiamų Birštono vs., Kernuvių k. dalyse) – Kernuvių k. esamos pramonės ir sandėliavimo teritorijos;
- Numatomos naujų mobilių prieplaukų vietos, oro balionų renginių aikštynas, pramogų parkas. Esamų ir planuojamų prieplaukų gretimybėje, gali atsirasti pontoninės kavinės ant Nemuno taip pat galimi mini barai ne ant pontono su lauko baldais iki 50kv. Įrengimai turi būti derinami atskirai su Birštono savivaldybės Architektūros ir kraštotvarkos skyriumi (pagal Birštono savivaldybės tarybos 2018 m. birželio 22 d. sprendimu Nr. 113 patvirtintą Laikinųjų prekybos vietų Birštono mieste schemą);
- Dalis kurorto miškų verčiami atskiraisiais želdynais (Vytauto parkas, miško masyvai lygiagrečiai B. Sruogos g., vakarinėje Birštono piliakalnio dalyje);
- Rekreacinės teritorijos vakarinėje dalyje numatytos vadovaujantis ir patikslinant Birštono miesto centrinės dalies architektūrinės – erdvinės kompozicijos SP sprendiniais. Rekreacinė teritorijos taip pat numatytos rytinėje ir vakarinėje teritorijos dalyse, upės pakrantėse;
- Adresu Turistų g. 6, buvusios turistinės poilsio bazės vietoje (pagal VĮ „Registrų centras“ duomenų banko išrašus, įregistruotų pastatų vietoje), numatyta intensyvios rekreacijos zona. Nurodytoje teritorijoje užfiksuota, kad Valstybinės miškų tarnybos kadastro duomenys (miškų kadastro duomenų bazėje, esamų poilsio pastatų vietoje, pažymėtos valstybinės reikšmės miškų plotų ribos, miškų priskyrimo miško grupėms plotai, taksacinių sklypų ribos) neatitinka Miškų įstatymo 2 str. nustatytiems miško ir miško žemės reikalavimams. Naujos ribos nustatytos surašant LR miškų valstybės kadastro duomenų patikrinimo vietoje aktą. Valstybinės miškų tarnybos patikslinti LR miškų valstybės kadastro skaitmeniniai duomenys perkeliami į Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo konceptualius sprendinius (sprendinys įsigalioja LRV nutarimu patvirtinus Valstybinės reikšmės miškų plotų schemos patikslinimą).

1. SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS FUNKCINIO NAUDOJIMO, URBANISTINĖS PLĖTROS BENDRIEJI SPRENDINIAI

1.1 Koncepcijos formavimas tęstinumo principu

Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo vystymo koncepcija remiasi LR teritorijos bendrojo plano ir Kauno apskrities bendrojo plano sprendiniais.

Lietuvos Respublikos bendrajame plane numatyta, kad urbanistinį karkasą sudaro atraminis gyvenamųjų vietovių tinklas – įvairaus lygmens urbanistiniai centrai, kitos gyvenamosios vietovės, urbanistinės integracijos ašys, kurios parodo tam tikroje teritorijoje esančius ryšius ir jungtis tarp urbanistinių centrų. Lietuvos Respublikos bendrajame plane Birštonas išskirtas III lygmens (a kategorijos) centru – savivaldybės centru (esamas palaikomas). Birštoną kerta II lygmens regioninė jungtis (jungianti pagrindinius lokalinius centrus, prijungianti juos prie aukštesnio lygmens urbanistinės integracijos ašių).

pav. 1.1. Ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano brėžinio "Urbanistinis karkasas"

Kauno apskrities teritorijos bendrojo plano sprendiniai Birštono kurorto atžvilgiu iš esmės atitinka Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendinių nuostatas ir konkretizuoja, kad Birštonas įtraukiamas į perspektyvinę aglomeracinės plėtros interesų zoną.

Birštono kurorto bendrojo plano korektūros sprendiniuose išdėstytas siūlymas - Birštono miesto raidą tampriai susieti su šalies 1 kategorijos (metropolinės) urbanistinės integracijos ašies rytinės dalies ir su europinio lygmens centro, numatomo Vilniaus – Kauno aukščiausio lygmens potencialų apjungimu – yra vystytinas kaip vienas iš aspektų ir toliau siekiant išlaikyti tinkamus palankius veiksnius kurorto augimui.

1.2 Teritorijos erdvinė kompozicija bei ją formuojantys veiksniai

Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo vystymo koncepcijoje integruojami parengtų teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai ir pagal pasirinktas vystymo kryptis tikslinami ar esant poreikiui keičiami laikantis nuo 2014-ųjų metų įsigaliojusios teritorijų planavimą reglamentuojančios tvarkos. Vadovaujantis Teritorijų planavimo dokumentų registro duomenimis, Birštono kurorto urbanistinei struktūrai ypač svarbūs:

- Birštono miesto centrinės dalies architektūrinės – erdvinės kompozicijos specialusis planas. Šiame plane parengti Birštono miesto centrinės dalies bei teritorijų, patenkančių į vizualinės įtakos zoną, architektūrinės – erdvinės kompozicijos sprendiniai, nurodytos kraštovaizdžio teritorinių vienetų ir funkcinio prioriteto zonų bei jų žemės naudojimo būdų plėtojimo kryptys, plėtojama urbanistinė įvairovė, jos harmoningumas, siekiama architektūrinės erdvinės išraiškos kokybės, erdvinės struktūros skaitomumo, estetiškumo.
- Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialusis planas. Nustatytos kraštovaizdžio teritorinių vienetų ir funkcinių prioritetų zonų bei jų žemės naudojimo būdų detalizuotos plėtojimo kryptys, numatyti Birštono vs. ir Kernuvių kaimo dalies prijungimo prie Birštono miesto sprendiniai.

Birštono kurorto funkcinio zonavimo formavimui taikomi Nemuno kilpų regioninio parko tvarkymo sprendiniai.

Miestai ir miesteliai yra gyventojų socialinės ir ekonominės veiklos koncentracijos ir kultūros židiniai, lemiantys viso rajono bei regiono socialinį ekonominį potencialą. Darnaus vystymosi principas reikalauja reguliuoti urbanizacijos procesą, nedarant žalos aplinkai. Nevaldoma urbanizacija gali turėti neigiamos įtakos ir negrįžtamų pasekmių aplinkai, visų pirma gamtinei ir kultūrinei.

Birštono kurorto erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant palankiausias gyvenimo sąlygas ir optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant vertingą kraštovaizdį.

Pagrindiniai optimalios Birštono kurorto struktūros vystymo principai yra:

- centrų zonos formavimas – teritorijos vystymas įvertinant kintančius poreikius, kurorto centro gyvybingumo skatinimas;
- urbanistinių jungčių – kurorto teritorijos pagrindinių gatvių tinklo formavimas, kurorto ryšių funkcionavimo užtikrinimas;
- gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų modernizavimas;
- polifunkciškumą skatinantis funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas (konversija);
- užstatymo struktūrizavimas;
- nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga;
- gamtinio karkaso elementų saugojimas;
- rekreacinių objektų plėtra.

Vienas iš būdų teritorinės kraštotvarkinės struktūros esamiems bruožams išryškinti ir tolimesnei plėtrai, sąlygojamai socialinių ir ekonominių procesų bei gamtinės aplinkos ypatumų, nustatyti yra teritorijos erdvinės raidos kompozicijos bei koncepcijos sukūrimas.

Kurorto teritorijos kompozicija – tai urbanistinio–funkcinio komponavimo schema, bendriausiu būdu parodanti kurorto teritorijos erdvės plėtros idėją. Kurorto teritorijos kompoziciją formuoja esamos struktūros plėtros tendencijos ir pagrindinės išorės aplinkos plėtros kryptys.

Kurorto teritorijos erdvinės struktūros elementus sudaro:

- žmonių veiklos teritorinės sistemos,
- funkciniai teritoriniai karkasai,
- funkcinės foninės struktūros,
- kraštovaizdžio erdvinė sistema,
- teritorinių reglamentų sistema.

Funkcinis teritorinis karkasas suprantamas kaip vientisas apibrėžtų funkcijų koncentravimosi centrų ir ašių teritorinis junginys. Kurorto teritorijos erdvinę struktūrą formuoja dviejų rūšių atraminiai funkciniai karkasai – urbanistinis ir gamtinis.

Urbanistinis karkasas – tai pagrindinė kurorto teritorijos erdvinę struktūrą formuojanti dalis, apimanti aktyviausios gyventojų masinės veiklos procesų teritorines zonas, intensyviausiai įsisavintas erdves. Tai pagrindinė teritorijos funkcinės struktūros konstrukcija, atraminių kurorto teritorijos elementų sistema. Erdvinėje struktūroje (teritorijos funkcinio stuburo zonoje) išskiriamos svarbiausios urbanistinio karkaso ašys.
Gamtinį karkasą sudaro ekologinio aktyvumo zonų bei ašių su mažiausiai pakeistais gamtiniais kraštovaizdžio kompleksais bei ribota technine infrastruktūra sistema.

Birštono kurorto planuojamos teritorijos pagrindiniai kompoziciniai erdvinės struktūros elementai yra Nemuno kilpų, Škėvonių gūbrių kompozicinės ašys. Urbanizuotos dalies svarbiausia kompozicinė ašis yra ties Jaunimo, S. Dariaus ir S. Girėno gatvių erdviniu koridoriumi. Miesto identitetui labai svarbi Birštono miesto istorinės dalies tūrinės erdvinės struktūros sandara. Ši erdvinė struktūra formuota aikštės su paminklu Jonui Basanavičiui – kompozicinio centro - pagrindinių gatvių susikirtime, Šv. Antano Paduviečio bažnyčios – erdvinės kompozicijos akcento, sanatorijos pastatų kompleksų Nemuno pakrantėje, parko prieigose, vyraujančio mažaaukščio užstatymo gyvenamaisiais namais teritorijos centrinėje, pietinėje dalyse, senojo užstatymo fragmentų, sudarytų iš vilų ir gyvenamųjų namų šiaurinėje dalyje, su piliakalniu ir parku, pavadintais Vytauto vardu, pietinėje dalyje, senosiomis Birštono kapinėmis šiauriniame pakraštyje. Istorinės dalies užstatymo bruožai – kurortui būdinga architektūra su specifinės tipologijos pastatais: vilomis, gydyklomis, sanatorijomis, kurorto valdybos pastatu, kurhauzu, biuvete, stambaus tūrio, skirtingų stilių mūrinės sanatorijos, gydyklos, išsidėsčiusios Nemuno pakrantėje; dažnas sklypo užstatymas dviem gyvenamaisiais namais: vienas gyvenamas namas prie gatvės, kitas ir/ar ūkiniai pastatai gilumoje; naujoji architektūra, formuojama, laikantis statybos tradicijų, pirminės urbanistinės struktūros, užstatymo morfotipo. Erdvinės struktūros charakteriui atverti ypač svarbus panoraminės apžvalgos taškas nuo Birštono piliakalnio vad. Vytauto kalnu. Turėtų būti išlaikomas Birštono siluetas nuo Nemuno kairiojo kranto, formuojamas piliakalnio su želdiniais, mažaaukščio miesto istorinės dalies užstatymo bei vertikalios dominantės - Šv. Antano Paduviečio bažnyčios - centrinėje dalyje.

1.3 Funkcinis teritorijų zonavimas

Bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje išskiriamos:

- neurbanizuojamos teritorijos, kurioms priskirtinos miškai ir miškingos teritorijos, vandenys, žemės ūkio veiklai naudojamos teritorijos ir kitos kompaktiškai neužstatytos ar neužstatomos teritorijos;
- urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, apimančios kompaktiškai pastatais užstatytas ir numatomas užstatyti teritorijas su inžinerinių komunikacijų koridoriais ir neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais, viešosiomis erdvėmis ir valstybiniais miškais miestuose.

Kurorto teritorijoje išskiriamos funkcinės zonos (išklasifikuotos į naudojimo tipus) teikiamos grafinėje dalyje.

Neurbanizuojamos teritorijos funkcinės zonos

Žemės ūkio teritorijų zona. Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja žemės ūkio paskirties žemė.

Miškų ir miškingų teritorijų zona. Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja Miškų įstatymo 3 straipsnyje nurodyti visų grupių miškai.

Vandenų zona. Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 27 straipsnyje nurodyta vandens ūkio paskirties žemė.

Konservacinės teritorijos zona. Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 28 straipsnyje nurodyta konservacinės paskirties žemė.

Urbanizuojamos teritorijos funkcinės zonos

Gyvenamoji zona. Visas gyvenamąsias teritorijas apibendrinanti funkcinė zona su gyvenamosios aplinkos aptarnavimui reikalinga socialine, paslaugų, inžinerine, susisiekimo ir kita infrastruktūra, taip pat gyventojų rekreacijai reikalingais atskiraisiais želdynais. Gyvenamosios teritorijos skirstomos pagal teritorijos užstatymo intensyvumą. Gyvenamoji zona išklasifikuota į teritorijos naudojimo tipus:

Vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų teritorija. Ekstensyviai užstatyta teritorija, skirta vieno ir dviejų butų gyvenamosios paskirties pastatų kvartalams su šios teritorijos gyventojų aptarnavimui reikalinga paslaugų, socialine, inžinerine ir kita infrastruktūra, rekreacijai skirtais atskiraisiais želdynais;

Gyvenamiji teritorija. Teritorija, skirta visų tipų gyvenamosios paskirties pastatų kvartalams su šios teritorijos gyventojų aptarnavimui reikalinga paslaugų, socialine, inžinerine ir kita infrastruktūra, rekreacijai skirtais atskiraisiais želdynais.

Centrų zona. Didmiesčiuose ir vidutiniuose miestuose išskiriamos mišrios didelio užstatymo intensyvumo teritorijos, kuriose vyrauja gyvenamoji aplinka, administravimo, paslaugų, prekybos ir kitos taršos nesukeliančios ūkinės veiklos kartu su šių veiklų aptarnavimui reikalinga socialine, inžinerine, susisiekimo ir kita infrastruktūra, rekreacijai reikalingais atskiraisiais želdynais ir viešosiomis erdvėmis. Centrų teritorijų funkcinė zona diferencijuojama pagal teritorijos užstatymo intensyvumą ir galimas papildomas veiklas į teritorijos naudojimo tipus:

Mišri centro teritorija. Didelio užstatymo tankio ir intensyvumo teritorija, kurioje koncentruojami centrinėms funkcijoms vykdyti reikalingi administracinės, kultūros, mokslo paskirties pastatai kartu su gyvenamąja aplinka, taip pat kiti negyvenamosios (prekybos, paslaugų, maitinimo) paskirties pastatai, kuriuose vykdoma ūkinė veikla nesukelia neigiamo poveikio aplinkai, ir bendram naudojimui skirtos viešosios erdvės;

Mišri gyvenamoji teritorija. Teritorija, skirta visų tipų gyvenamosios paskirties pastatams ir prekybos, paslaugų, maitinimo, viešbučių, kultūros, mokslo, sporto ir administracinės paskirties pastatams, kuriuose vykdoma ūkinė veikla nesukelia neigiamo poveikio gyvenamajai aplinkai, taip pat rekreacijai skirtais atskiraisiais želdynais ir viešosiomis erdvėmis;

Paslaugų teritorija. Teritorija, skirta viso miesto ar jo rajono gyventojų aptarnavimui reikalingiems prekybos, paslaugų objektams, administracinės paskirties pastatams, kitiems negyvenamosios paskirties pastatams, kuriuose vykdoma ūkinė veikla nesusijusi su taršia gamyba.

Specializuotų kompleksų zona. Funkcinė zona, kurioje dominuoja kompaktiškai užstatytos teritorijos, skirtos visuomenės poreikiams, specializuotai socialinei, aptarnavimo ir paslaugų veiklai (parodų, sporto, turizmo, pramogų, rekreacijos, mokslo, sveikatos apsaugos, religinei). Specializuotų kompleksų zona išklasifikuota į teritorijos naudojimo tipus:

Specializuotų kompleksų teritorija. Teritorija, skirta ligoninių, sanatorijų, aukštųjų mokyklų, krašto apsaugos, visuomenės saugos kompleksams ir kitiems specializuotiems kompleksams, nurodant jų tikslinę paskirtį;

Socialinės infrastruktūros teritorija. Teritorija, skirta bendruomenės poreikiams reikalingiems kultūros, švietimo, visuomenės sveikatos saugos, sporto ir sveikatingumo, rekreacijos ir turizmo, religinės paskirties ir kitiems viešojo naudojimo objektams.

Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zona. Neužstatyta funkcinė zona, kuria išskiriamos urbanizuotų teritorijų viešosios erdvės ir bendram naudojimui pritaikytų atskirųjų želdynų teritorijos, taip pat kapinių teritorijos.

Rekreacinio naudojimo teritorija. Intensyviai ir ekstensyviai rekreacijai skirtos teritorijos.

Pramonės ir sandėliavimo zona. Teritorijos, kuriose dominuoja gamybinė ar kita panaši ūkinė veikla su šių veiklų aptarnavimui reikalinga susisiekimo, inžinerine, paslaugų ir kita infrastruktūra.

Inžinerinės infrastuktūros koridorių zona. Neužstatyta funkcinė zona, kuria išskiriami svarbiausių gatvių ir kelių, geležinkelio kelių ir magistralinių inžinerinių tinklų koridoriai ir vandenvietės.

1.4 Urbanizuojamų teritorijų prioritetinė plėtra, urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų tvarkymo režimų nustatymas

Statiniai regioniniame parke projektuojami, statomi ar rekonstruojami (remontuojami), atsižvelgiant į vietovės kraštovaizdžio ypatumus bei tradicinės regiono architektūros savitumus, gamtos ir kultūros paveldo objektų apsaugos reikalavimus, siekiant:

- išlaikyti gamtinio bei istoriškai susiformavusio kraštovaizdžio, gamtinių ir kultūrinių kompleksų bei objektų vertės požymius;
- išsaugoti bendrą kraštovaizdžio struktūrą ir jo estetinę vertę, erdvinį raiškumą ir raiškius reljefo bei hidrografinio tinklo elementus;
- išlaikyti tradicinės regiono architektūros pobūdį: pastatų tūrius, formas, mastelį ir medžiagiškumą.

Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos vystomos pagal teritorijų plėtros kryptis, kurias apibūdina šie teritorijų vystymo režimai:

1. saugojimas;
2. modernizavimas;
3. konversija (pertvarkymas);
4. nauja plėtra;

5. rezervavimas;
6. be esminių pokyčių (status guo);

1. Saugojimas nustatomas įvairų statusą turinčioms saugomoms teritorijoms ir teritorijoms, kurių vertingąsias savybes būtina išsaugoti jų nekeičiant. Šiose teritorijose numatoma statyba gali būti vykdoma teisės aktų nustatyta tvarka atliekant tvarkybos darbus: konservavimą, restauravimą, atkūrimą ar pritaikymą.
2. Modernizavimas – urbanizuotų teritorijų fizinės ir (ar) funkcinės struktūros atnaujinimas, kai plėtra vykdoma išnaudojant vidinius teritorijos resursus iš esmės nekeičiant šios teritorijos naudojimo funkcinės struktūros ir fizinių parametrų:
3. Konversija (pertvarkymas) – neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų (miestų centuose ir jų prieigose esančios taršios ar neefektyvios pramonės) naujas (antrinis) panaudojimas plėtrai
4. Nauja plėtra – neužstatytų teritorijų urbanizavimas
5. Rezervavimas nustatomas teritorijoms, kurios reikalingos visuomenės poreikiams.
6. Be esminių pokyčių (status quo) teritorijos, kuriose paliekama esama padėtis. Esminiai pokyčiai teritorijų funkcinėje ir fizinėje struktūroje nenumatomi.

1.5 Rekreacinio funkcinio prioriteto zonos

Didžioji dalis Birštono miesto teritorijos dalis patenka į Nemuno kilpų regioninį parką, išskyrus stipriai agrarizuotą Birštono viensėdžio apjuosiamą Nemuno apyslėnio dalį. Apytikriai 1/3 dalį miesto teritorijos apima gamtinio ir kultūrinio pobūdžio draustiniai ar jų dalys. Miesto teritorijos dalyje išskirtos ekologinio ir rekreacinio prioriteto zonos, kuriose galimas didesnis rekreacinio pobūdžio ūkinės veikos intensyvumas. Praktiškai visoje miesto teritorijoje, dėl Nemuno kilpų regioninio parko įtakos, taikomi ūkinės veiklos apribojimai, kurie iš vieno požiūrio taško stabdantys intensyvų kurorto vystymąsi, ir kitos pusės formuojantys prielaidas apdairiau vystyti miesto urbanistinę struktūrą tuo pačiu metu išsaugant ir gausinant urbanizuotoje ar urbanizuojamoje teritorijoje esančius gamtinius išteklius. Siekiant Birštono kurorto ekologinės ir estetinės būklės palaikymo ir gerinimo yra svarbūs regioninio parko, kaip ypač saugomos teritorijos, funkcinio prioriteto zonų numatyto režimo įgyvendinimas ir laikymasis, rekreacinio funkcinio prioriteto zonų ir regioninio parko turistinių maršrutų realizacija.

Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimo koncepcijoje numatytos 2 rekreacinių teritorijų zonos: 1) intensyvios rekreacijos teritorijos, kurios skirtos intensyviam rekreaciniam naudojimui su rekreaciniais kapitaliniais statiniais ir kita rekreacine infrastruktūra; 2) ekstensyvios rekreacinės teritorijos, kuriose galimi tik rekreacinių įrenginių taškai miško žemėje, o rekreaciniai kompleksai esamų sodybų vietoje ne miško žemėje.

Intensyvios rekreacijos zonose prioritetas teikiamas intensyvios rekreacijos ir turizmo plėtrai:

- leidžiama sveikatingumo ir poilsio kompleksų (SPA), turizmo centrų, poilsio namų, turistinių bazių, sportinės ir pramoginės rekreacijos kompleksų ar kitų stacionarių rekreacinių statinių statyba;
- kuriama intensyviam lankymui pritaikyta aplinka, rekreacinė inžinerinė infrastruktūra, kuri kuriama kartu plėtojant gamtinę aplinką, žaliuosius plotus, atrakcionus;
- leidžiama keisti, papildyti gamtinę aplinką, pritaikant ją intensyviai rekreacijai;
- leidžiama formuoti specializuotus parkus;
- neleidžiama pramonės įmonių bei veiklos rūšių, kurioms reikalingi Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) leidimai, statyba;
- skatinamas specialių poilsio, turizmo bei kurortinio gydymo vystymo programų parengimas ir gyvendinimas;

- leidžiamas žemės ūkio paskirties žemės paskirties keitimas į kitą;
- skatinamas esamų sodybų virtimas rekreacinėmis.

Ekstensyvaus naudojimo miško parkų zonose, miškai tvarkomi pagal IIB grupės rekreacinių miškų (miesto miškų) režimo reikalavimus. Reglamente numatoma:

- palaikoma panaši į natūralią miško struktūra, gerinamos jos rekreacinės savybės;
- leidžiama kurti rekreacinę infrastruktūrą - rekreacinius takus, poilsio ir apžvalgos aikšteles;
- nevykdomi pagrindinio naudojimo kirtimai (pagrindinio kirtimo biržė neskaičiuojama);
- vykdomos sanitarinių-higieninių ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės;
- blogos būklės, stichinių nelaimių sudarkyti ir gamtinės brandos amžiaus medynai gali būti iškertami atkuriamaisiais kirtimais (paprastai neplynais), specialiais rekreacinės aplinkos formavimo kirtimais;
- pesticidai nenaudojami, masinio kenkėjų paplitimo atvejais leidžiama naudoti biologinius preparatus ir selektyvinio veikimo insekticidus;
- medžioklė ribojama, vasaros sezono metu draudžiama;
- gali būti atidengiami reginiai bei atraktyvūs objektai;
- leidžiamas šalutinių miško produktų rinkimas, ekstensyvus rekreacinis naudojimas;
- blogos sanitarinės būklės, sudarkyti stichinių arba biotinių veiksnių medynai kertami neplynais arba plynais sanitariniais kirtimais;
- leidžiami visų rūšių ugdymo, sanitariniai ir kraštovaizdžio formavimo kirtimai;
- kertama ne poilsiavimo sezono metu, išskyrus stichinių arba biotinių veiksnių sudarkytus medynus.

Konkrečios miškų žemės tvarkymo priemonės numatomos miškotvarkos projektuose.

2. GAMTOSAUGOS KRYPTYS

Gamtiniai ištekliai - mineraliniai vandenys, raiškus ir vaizdingas Nemuno slėnio reljefas, stambūs miškų masyvai yra tie faktoriai, kurie nulėmė Birštono, kaip kurortinio miesto atsiradimą bei augimą, nuo jų būklės priklausys ir tai, kaip kurortas vystysis ateityje. Birštonas yra sudėtinė saugomos teritorijos – Nemuno kilpų regioninio parko dalis, todėl pagrindines šio miesto - kurorto gamtosaugos kryptis, ypač neurbanizuotoje arba mažai urbanizuotoje jo dalyje apsprendžia svarbiausi parko tvarkymo uždaviniai:

- *išsaugoti vertingus gamtinius kompleksus bei objektus;*
- *išlaikyti Nemuno slėnio gamtinės ekosistemos stabilumą;*
- *atkurti pažeistus gamtinio kraštovaizdžio kompleksus bei objektus,*

Net 90% Birštono miesto teritorijos ploto patenka į Nemuno kilpų regioninio parko teritoriją. Pagal gamtos ir kultūros vertybių pobūdį, apsaugos formas ir rekreacinio bei gamybinio naudojimo galimybes parko dalyje Birštono miesto ribose yra nustatytos ir rengiant šį bendrąjį planą koreguotinos tik kai kurių funkcinių zonų ribos.

Planuojama Birštono kurorto teritorija reljefo morfologiniu požiūriu pasižymi santykinai nedidele gamtinio kraštovaizdžio įvairove, kurią sąlygoja stambus, gilus ir analizuojamoje teritorijoje terasuotas Nemuno slėnis su įvairaus dydžio ir gilumo raguvėtais slėnio šlaitais. Gamtinė (mažai antropogeniškai įsavinta) Birštono miesto teritorijos dalis, sudaro daugiau ne puse visos teritorijos, todėl yra itin svarbi palaikant jos ekologinį stabilumą, ir tuo pačiu kaip rekreacinį atraktyvumą palaikantis ir didinantis faktorius.

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio, ir gamtinio-kultūrinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siektinumas tiesiogiai įtakoja Birštono miesto teritorijos vystymo koncepcijos formavimą, teritorijos funkcinių prioritetų, naudojimo ir apsaugos reglamentų nustatymą.

Žemiau pateikiamos pagrindinės gamtosaugos kryptys - *gamtos išteklių tausojamo naudojimo ir apsaugos*, *gamtinės aplinkos - kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos, aplinkos kokybės apsaugos* atstovaujančios specialiųjų tikslų grupės, kurios numatomos Birštono miesto teritorijos vystymo koncepcijos stadijoje.

***Gamtos išteklių tausojamo naudojimo ir apsaugos*:**

- *užtikrinti požeminio, tame tarpe gruntinio, gėlo vandens išteklių apsaugą* – veiksmai orientuojami į vandens išteklių kiekybės ir kokybės kitimo kontrolę, teršimo minimizavimą esamos ir numatomos individualios gyvenamosios statybos masyvuose, ypatingą dėmesį skiriant reikalavimų, numatytų individualių namų ir kitos paskirties sklypų užstatymo intensyvumo mažinimo gamtinio karkaso, ir kraštovaizdžio požiūriu vaizdingose teritorijose, bei natūralios (eko kompensaciniu požiūriu efektyvios) dangos dalies didinimo strategijos laikymosi;
- *išvengti išlikusio natūralaus hidrografinio tinklo struktūros keitimo,* – saugoti išlikusius natūralius upių krantus nuo antropogeninio poveikio (užstatymo ir kitos taršios ar hidrosistemos atsparumą taršai mažinančios veiklos). Išsaugoti teritorijoje esančius raguvynus. Užtikrinti objektyvų (gamtinių požymių sąlygotą) per miesto teritoriją pratekančių vandentėkmių ir stovinčių vandens telkinių apsauginių juostų nustatymą ir pilnavertį jų funkcionavimą. Aplinkosaugos požiūriu vertinti visas stambesnes statybas Nemuno pakrantėje;

- *užtikrinti esamų gamtinių - rekreacinių išteklių –, santykinai natūralaus ir raiškaus kraštovaizdžio zonų išsaugojimą, apsaugą nuo vizualinės taršos bei racionalų naudojimą*. Numatyti gamtinių – rekreacinių išteklių kiekio, jų prieinamumo, reprezentavimo ir infrastruktūros kokybės didinimo būdus, priemones bei išskirti tam tinkamas potencialias teritorijas. Nustatyti gamtinės rekreacinės aplinkos ypatumus ir potencialų atsparumą atitinkantį ekstensyvų ar intensyvų naudojimą, rekreacinės infrastruktūros plėtojimą.

Kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugos:

- *formuoti racionalią, ekologiškai pagrįstą Birštono miesto (kurorto) teritorijos struktūrą*, galinčią užtikrinti urbanizuotos miesto teritorijos dalies geoekologinį stabilumą - teritoriškai subalansuoti kultūrinio kraštovaizdžio formavimą, teritoriškai racionaliai išdėstant gyvenamosios mažaaukštės, gamybinės, rekreacinės ir kitos paskirties teritorijas, išlaikant arba atkuriant santykinai natūralių teritorijų (želdynų) plotą intensyviau urbanizuotose miesto teritorijos dalyse. Užtikrinti reikiamą gamtinio karkaso – ekologinio kompensavimo sistemos formavimą, numatant teisines ir fizines priemones galinčias padidinti GK teritorijų geoekologinį potencialą;
- *išvengti išlikusio santykinai gamtinio kraštovaizdžio struktūros darkymo ir degradavimo gamtinio karkaso teritorijose* – įvairaus pobūdžio užstatymo plėtros kryptis, užstatymo pobūdis ir jo intensyvumas turi neprieštarauti gamtinio karkaso nuostatoms, bendruose bei specialiuose teritorijos planavimo dokumentuose (kuriose numatomi gamtinio karkaso tvarkymo principai) konkrečiai teritorijai, sklypų grupėms, ar atskiriems sklypams numatytiems parametrams;
- *apsaugoti, atstatyti, praturtinti antropogeninės aplinkos ekosistemas* - užtikrinti didesnes priklausomųjų želdynų normas naujai formuojamose gyvenamojo mažaaukščio užstatymo plotuose. Taip pat sustabdyti natūralių ir subnatūralių biocenozių naikinimą intensyviai urbanizuotose planuojamos teritorijos dalyse, (pagrinde individualių gyvenamųjų namų plėtros ir transformuojamose mažaaukštės gyvenamosios statybos zonose), palaikyti jų savaiminio atsikūrimo procesus, didinti jose biologinę įvairovę, užtikrinti reikiamą biologinės įvairovės išsaugojimo požiūriu vertingų teritorijų apsaugą.

***Aplinkos kokybės apsaugos**:*

- *išlaikyti gamtinės ekosistemos stabilumą* – kuris didesne dalimi priklauso nuo aplinkos kokybės. Rimčiausia aplinkosauginė problema paskutiniuosius dešimt metų ir pastaruoju metu yra Nemuno užteršimas. Nors Nemuno upės vandens kokybės pagerinimas yra ne tik valstybinė, bet ir tarptautinė problema, Birštono miesto indėlis jos sprendime turi būti siekis iki minimumo sumažinti savo neigiamą įtaką Nemuno vandens kokybei. Birštono kurortas jau turi pakankamai efektyvius vandens valymo įrenginius, todėl ypatingą dėmesį būtina skirti iš kritulių susidarančių nuotekų (lietaus nuotekų) racionaliam panaudojimui, lokalizavimui jo susiformavimo vietoje, arba valymui įrenginiuose;
- *sumažinti oro taršą iš mobilių taršos šaltinių* - Aplinkos oro higieninės būklės pagerinimo tikslu, intensyvaus transporto srautų judėjimo koridoriuose esančiuose greta urbanizuotų arba analizuojamų teritorijų formuoti apsauginės paskirties želdynus, taip pat kaip ir esamų bei planuojamų komunalinės (infrastruktūros) paskirties objektų sanitarinės apsaugos zonose.

2.1. Gamtinio karkaso lokalizavimas

Mūsų šalies teritorijos gamtinio karkaso erdvinė koncepcija ir lokalizavimo modelis buvo nustatyti LR Seimo patvirtintame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane. Šio modelio sudarymo principai remiasi 2001 m. priimtame LR Saugomų teritorijų įstatyme (Žin., 2001, Nr. 108-3902). Gamtinio karkaso nuostatuose (Žin., 2007, Nr. 22-858 ir vėliau priimti pataisymai) įteisinta gamtinio karkaso sampratos geoekologine koncepcija.

Pagal minėtus dokumentus - **gamtiniu karkasu suprantamas vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, apima ir kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų ar buveinių, o taip pat jis susietas ir su augalų bei gyvūnų migracija tarp jų.**

Gamtinio karkaso, kaip kraštotvarkinės struktūros, nustatymą formuoja siekiai:

1) sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;

2) sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;

3) saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;

4) didinti šalies miškingumą;

5) optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos plėtrą.

Birštono miesto teritorijoje Gamtiam karkasui priskirti plotai, kitų Lietuvos miestų (net ir kurortinių) kontekste užimai išskirtinai didelę dalį Ši ekologinio kompensavimo sistema yra neatsiejama paties miesto, visos savivaldybės teritorijos, tiek ir visos Lietuvos teritorinės – aplinkosauginės sistemos dalis. Šių teritorijų tinklas, atskirose dalyse atkūrus pažeistą, ar sumažejusį potencialą, turėtų pilnai užtikrinti kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, bei sudaryti prielaidas išsaugoti biologinę įvairovę, natūralų kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius.

Bendrai, Birštono miesto teritorijoje lokalizuotos GK dalys užima apie 86% teritorijos ploto. Gamtinio karkaso teritorijos ištisai padengia visą pagrindinę intensyviai antropogenizuotą miesto teritorijos dalį su jį supančiomis gamtinio pobūdžio struktūromis (upė, sumedėjusia augmenija apaugę Nemuno slėnio šlaitai, raguvynai ir t.t.). Ir tik aukštutinė - pietrytinė Birštono miesto teritorijos dalis esanti limnoglacialinės lygumos kontakte su Nemuno slėnio pakraščiu, nepaptenka į GK.

Birštono miestelio teritorijos su urbanizuotomis teritorijomis susijusios GK problemos nėra tokios aštrios. kaip didesniuose miestuose ar jų įtakoje esančiuose miesteliuose. Birštono miesto teritorijoje apie 30% lokalizuoto gamtinio karkaso plotų turi kontaktą su urbanizuotomis ir ekologiniu požiūriu skirtingu laipsniu degraduotomis teritorijomis, kas ženkliai silpnina bendrą gamtinio karkaso geoekologinį potencialą. Pastarosios sankirtos, aplinkosauginiu požiūriu nagrinėjamoje teritorijoje yra pačios problematiškiausios GK dalys. Bendrą Birštono miesto teritorijos GK geoekologinį potencialą reikėtų vertinti kaip pažeistą bet palaipsniui augantį.

Formuojamas Birštono miesto gamtinis karkasas yra ypač svarbi teritorinė daugiafunkcijinė sistema, užtikrinanti bendrą miesto urbanizuotų teritorijos ekologinį stabilumą, gyvybingumą, migracinių (medžiaginių, energetinių) ryšių su greta esančia gamtine aplinka nepertraukiamumą. Gamtinio karkaso elementų natūralumo, gyvybingumo užtikrinimas formuojant, gausinant ir gerinant jų kokybę, savo ruožtu pirmiausiai garantuoja geresnę vietos gyventojų ir miesto svečių gyvenamosios aplinkos kokybę, bei gamtinės aplinkos ekologinį stabilumą.

Birštono miesto gamtinio karkaso paskirtis:

- *suformuoti gamtinio - ekologinio kompensavimo teritorijų sistemą, kuri užtikrintų aplinkos sveikumą ir tinkamumą gyvenimui, poilsiui bei kurortinei – gydomajai rekreacijai. Taip pat užtikrinti medžiaginius-energetinius ryšius tarp gretimai esančių gamtinių ir intensyviai antropogenizuotų (mažą gamtiškumo laipsnį turinčių) teritorijų;*
- *sudaryti prielaidas esamos biologinės įvairovės išlaikymui senojoje miesto dalyje ir jos gausinimui periferinėje naujai urbanizuojamoje miestelio dalyje;*
- *išsaugoti miesto teritorijoje išlikusiu išlikusius natūralaus kraštovaizdžio fragmentus (vandens telkinių pakrantės atkarpos, sumedėjusia augmenija apaugę šlaitai) ir pavienius jo komponentus (medžius, šaltinius, akmenis).*
- *išsaugoti esamus gamtinius ir kultūrinius rekreacinius išteklius, bei didinti jų pasiekiamumą, įrengtumą, bei estetinį potencialą;*
- *išlaikyti ir didinti planuojamos teritorijos žėlinių bei želdinių plotus (atskirųjų želdynų), ypač periferinėje, naujai užstatomoje Birštono miesto dalyje;*
- *sudaryti teisines ir technines prielaidas optimizuoti teritorijos urbanizacijos procesą.*

Gamtinis karkasas planuojamoje Birštono miesto teritorijoje jungia didelio mozaikiškumo antropogeninį pertvarkymą patyrusias teritorijas su mažai mozaikiškomis miškų ir žemės ūkio naudmenomis, kurios yra svarbios tiek ekologiniu, tiek rekreaciniu požiūriu, ir tuo pačiu didesnioji jų dalis yra konservacinės paskirties. Dėl išskirtinės slėninės lokalizacijos Birštono miesto teritorijos dalis patenkanti ekologinio kompensavimo sistema neapima visų gamtinio karkaso sistemai būdingų komponentų spektro. GK sistema Birštono miesto teritorijoje yra skaidoma tik į dvi dalis iš kurių kiekviena, naudojant kodavimo sistemą, pagal svarbą teoriškai gali būti skirstomos į tris potipius: nacionalinės, regioninės ir vietinės.

- *Migracijos koridoriai*
- *Vidiniai stabilizavimo arealai*

1.) Migracijos koridoriai (M, m) – didesni ar mažesni upių ir kitų vandentėkmių slėniai, kanalai, nedidelės užpelkėjusios dubumos suskaidytos natūraliomis ar dirbtinėmis vandentėkmėmis, ežerų ar tvenkinių virtinės, rinos, sausléniai ir kitos teritorijos, kurių dėka palaikoma intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita (teršalų išsklaidymas, švaraus oro pritekėjimas ir kt.) tarp urbanizuotos teritorijos vidinės dalies ir jos periferijoje esančių išorinių ekologinio stabilizavimo arealų.
Migracijos koridoriai apima Nemuno slėnio šlaitus, terasas ir upės vaga Birštono miesto teritorijoje ir atitinkamai už jos. Migracijos koridoriai Birštono mieste formuoja didžiausią gamtinio karkaso sistemos dalį, kuri sudaro apie 82,0% miesto, arba 90,0% visų analizuojamame plote lokalizuotų gamtinio karkaso teritorijų. Nemaža jų dalis būdama intensyvios žmogaus ūkinės veiklos įtakos lauke (įvairiu laipsniu urbanizuotos teritorijos) yra pastebimai degraduotos, todėl priskirtinos prie silpno arba pažeisto geoekologinio potencialo GK teritorijų.

2.) Vidinio stabilizavimo arealai (s) – santykinai didelės gamtinės teritorijos (dauguma atveju intensyviai urbanizuotas teritorijas supantys miškų masyvai) užstatytų teritorijų pakraštinėje dalyje arba kiek toliau nuo jų, intensyviai generuojančios gamtinius medžiagų ir energijos srautus (deguonies produkavimas), kurie dažniausiai vyraujančių vėjų kryptimi migracijos koridoriais patenka į miesto vidinę dalį. Išoriniai ekologinio stabilizavimo arealai yra ypač reikšmingi urbanizuotose teritorijose generuojamo antropogeninio poveikio ekologiniam kompensavimui, vidinės miesto teritorijos dalies ekologinio stabilumo išlaikymo požiūriu.
Ši gamtinio karkaso elementą Birštono kurorte atstovauja vienintelė nacionalinės reikšmės teritorija kuri kartografiškai atitinka Škėvonių gūbrio rytinę dalį. Vidinio stabilizavimo arealai Birštono mieste formuoja itin mažą gamtinio karkaso sistemos dalį, kuri tesiekia vos 4% miesto, arba apie 10% visų analizuojamame plote lokalizuotų gamtinio karkaso teritorijų.

Siekiant Birštono miesto teritorijoje gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų ekologinio optimizavimo, tikslinga išlaikyti, o kai kuriais atvejais didinti atskirų (užstatytų ir ypač numatomų užstatyti) teritorijos dalių priklausomų želdynų dalį, užtikrinti individualių statybų rajonuose esamų želdinių apsaugą, jų atkūrimą ir gausinimą.

Birštono miesto teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso formavimo politikos ir funkcinėse zonose numatytų kraštovaizdžio formavimo krypčių realizavimo įmanoma siekti šiais pagrindiniai būdais:

1) *Palaikant fizinių bei juridinių asmenų teikiamas gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas;*
2) *ieškant bei skatinant gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas bei investicijas;*
3) *gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvų aktyvus organizacinis bei finansinis rėmimas optimizuojant žemės mokestinę politiką.*

2.2. Žaliųjų plotų sistemos vystymas

Birštono kurorto žaliųjų plotų sistema yra neatsiejama ir gyvybiškai svarbi urbanistinės struktūros dalis, kuri yra formuojama su tikslu išsaugoti kultūriniu, visuomeniniu ir ekologiniu požiūriu vertingo gamtinio kraštovaizdžio plotus, atskirus jo komponentus (medžius, šaltinius, akmenis), jų visumą tvarkyti kaip teritorinę sistemą, siekiant gerinti ekologines rekreacinės ir gyvenamosios aplinkos sąlygas, išlaikant ir kuriant patrauklaus miestelio įvaizdį.

Birštono miesto žaliųjų plotų sistemos vystymo pasiūlymai teikiami įvertinant ir atsižvelgiant į:

Įvairiapuses želdinių savybes, liudijančios jų svarbą santykinai tankiai urbanizuotose teritorijose:

- *efektyvus filtras, sulaikantis 20 – 80% oro dulkių;*
- *oro jonizatoriai, skatinantys lengvų neigiamų jonų, reikalingų žmogaus kvėpavimo ir kraujagyslių sistemoms, gamybą;*
- *skleidžia lakiuosius organinius junginius – fitoncidus, kurie naikina bakterijas ar stabdo jų vystymąsi;*
- *įtakoja mikroklimatą (saulės radiaciją, šiluminį ir drėgmės režimą, oro srautų judėjimą);*
- *saugo nuo triukšmo (lapuočių lajos sugeria iki 26% garso energijos, apie 74% atspindi ir išskaido);*
- *sutvirtina žemės paviršių, saugodami dirvožemį nuo erozijos; šlaitus nuo nuošliaužų, nuoplovų bei nuogriuvų susidarymo ir kt.;*
- *ypatinga priemonė miesto erdvinei – planinei struktūrai formuoti, kraštovaizdžio erdviniam raiškumui išlaikyti;*
- *mažina ekologiniu ir vizualiniu požiūriais agresyvų statybų poveikį aplinkai bei ją humanizuoja;*
- *pasižymėdami nepaprastai didele formų, spalvų, faktūrų įvairove teikia žmonėms ne tik didelį estetinį, bet ir teigiamą psichologinį bei emocinį poveikį.*

Miesto - kurorto gamtinių sąlygų ypatumus:

- *gamtinio karkaso teritorijų lokalizaciją, kuri leidžia žaliuosius* plotus vertinti sisteminiu *požiūriu, pamatyti kiekvieno jų reikšmę visai sistemai ir ne tik kiek jie naudingi gyventojams, bet ir kaip jie palaiko visos urbanizuotos teritorijos gyvybingumą ir aplinkos priimtinumą;*
- *gamtosauginiu požiūriu reikšmingas ir (arba) vaizdingas gamtines teritorijas, išlaikiusias sąlyginai natūralaus kraštovaizdžio pobūdį – raguvėti Nemuno slėnio šlaitai, taip pat vidutiniškai išraiškingo kraštovaizdžio zonas, miško medynais apaugusius plotus;*

- *esamus žaliuosius plotus – miesto miškus, miško parkus, atskiruosius želdynus ir kitus vertingus - saugotinus pavienius želdinius, santykinai natūralios, sumedėjusios arba žolinės augmenijos plotus, jų teritorinę sklaidą, estetines savybes ir tinkamumą rekreacijai;*

Birštono miesto teritorijos vystymo koncepcijoje, esamos žaliųjų plotų sistemos išlaikymas ir tolimesnis jos vystymas nustatomas kaip viena iš prioritetinių planuojamos teritorijos plėtojimo krypčių, siekiant suformuoti ekologinio kompensavimo sistemą leisiančią estetiniu požiūriu padidinti Birštono miesto patrauklumą, ir aplinkos sveikumą. Siekiant suformuoti pilnavertę žaliųjų plotų sistemą, galinčią atlikti visus jai keliamus uždavinius būtina:

- *išsaugoti atskirose Birštono kurorto teritorijos dalyse išlikusius santykinai natūralios gamtinės aplinkos fragmentus (sumedėjusia augmenija apaugusius šlaitus, santykinai natūralias upės pakrantės atkarpas, žėlinius, pavienius medžius), suformuoti arba patikslinti jų kadastrines ribas, didinti atraktyvumą, įrengimo laipsnį, plėsti jų rekreacinio panaudojimo galimybes, ir saugoti nuo užstatymo;*
- *pritaikyti, formuoti ir įrengti atskiruosius želdynus naujai įsavinamose ar jau esamose didelio poreikio urbanizuojamos Birštono miesto teritorijos dalyse, išlaikant jų padėtį lokalizuotoje GK sistemoje, išlaikant ir didinant geoekologinį potencialą, bei juos įjungiant į esamą arba formuojamą žaliųjų plotų sistemą;*
- *Ženkliai didesnį dėmesį skirti apsauginių želdinių ir žaliųjų jungčių formavimui bei tvarkymui.*

3. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO VYSTYMO KRYPTYS

3.1. Koncepcijos formavimo principai

Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros keitimas kultūros paveldo dalies koncepcija nustato šioje teritorijoje esančių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir vietovių apsaugos prioritetus ir paveldosaugos principus.

Koncepcija grindžiama Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029), LR teritorijos bendrojo plano sprendiniais (Žin., 2002, Nr. 110-4852; 2006, Nr. 111-4198), Nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), dvarų išsaugojimo programa (LR Vyriausybės 2007 m. balandžio 18 d. nutarimas Nr. 481, Žin., 2003, Nr. 38-1740 ir LR Vyriausybės 2007 m. gegužės 9 d. nutarimas Nr. 468, Žin., Nr. 58-2243), Valstybinės kultūros paveldo komisijos sprendimu dėl Lietuvos medinio kultūros paveldo išsaugojimo (2006 m. birželio 28 d. Nr. S-2-(118), Kauno apskrities teritorijos bendruoju (generaliniu) planu (LR Vyriausybės 2009 m. birželio 3 d. nutarimas Nr. 672), Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros (2010-2015 m.) sprendinių įgyvendinimo stebėsenos (monitoringo) ataskaita (pritarta Birštono savivaldybės tarybos 2016-10-30 sprendimu Nr. TS-150.

Kultūros paveldo apsaugos tikslai ir uždaviniai grindžiami darnios plėtros nuostata: nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas yra neatsiejama Birštono kurorto teritorijos plėtros dalis.

Kultūros paveldo išsaugojimas vertintinas kaip svarbi paskata savivaldybės ekonominei plėtrai.

Siektinas vertingiausių kultūros paveldo objektų išsaugojimas, skatinant jų naudojimą visuomenės reikmėms.

Palankias prielaidas Birštono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugai plėtoti sudaro kultūros paveldo objektų gausa, autentiškumas ir erdvinės sklaidos savitumas. Daugumos kultūros paveldo objektų teritorinė sklaida tinkama turizmo plėtojimui.

3.2. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybės ir jų sklaida Birštono kurorto teritorijoje

Birštono kurorto teritorijoje gausu kultūros paveldo objektų. Seniausias jų - Birštono piliakalnis su gyvenviete (u. o. k. 22963) – valstybės saugomas nacionalinės reikšmės nekilnojamojo kultūros paveldo objektas. Ant Birštono piliakalnio stovėjo medinė pilis (paminėta 1382 m.), LDK gyvavimo pradžioje atlikusi svarbią gynybinę funkciją.

Kurorto paveldo branduolį formuoja Birštono sanatorijos pastatų kompleksas (u. o. k. 30781) - kurhauzas, administracija ir paviljonas, purvo gydyklų ir vonių rūmų pastatai Nemuno pakrantėje (vertingųjų savybių požymių turintys objektai), Vytauto parkas su biuvete (u. o. k. 33561) ir buv. senųjų mineralinių šaltinių vietos Druskupio upelio slėnyje (vietovės vertingoji savybė). Birštono kurortui būdingas užstatymas profesionaliosios stilinės architektūros specifinės tipologijos pastatais.

Birštono miesto istorinėje dalyje išliko XVIII a. pab. - XIX a. pr. susiformavęs pagrindinių gatvių tinklas su aikšte gatvių susikirtime, istorinio užstatymo fragmentai, senosios Birštono kapinės Š pakraštyje (vertingųjų savybių požymių turintis ir savivaldybės saugomas objektas). Aikštės centre pastatytas 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Nepriklausomybės akto signataro, visuomenės veikėjo Jono Basanavičiaus paminklas (u. o. k. 8616). Birštono istorinio miestelio architektūrinis akcentas -

raudonų plytų mūro vienabokštė Šv. Antano Paduviečio neogotikinė bažnyčia (vertingųjų savybių požymių turintis ir savivaldybės saugomas objektas). Svarbūs urbanistinės struktūros elementai – mediniai gyvenamieji namai, statyti pagal vietinės statybos tradicijas bei eklektiško stiliaus mediniai vasarnamiai ir vilos, statyti vietinės liaudiškos tradicijos bei šveicariško stiliaus įtakoje. Architektūros formomis ir puošnumu išskirtinas klebonijos pastatas (vertingųjų savybių požymių turintis objektas), pastatas Vytauto g. 9 (u. o. k. 36669).

Birštono kurorto teritorijoje esantys nekilnojamojo kultūros paveldo objektai susikoncentravę Birštono miesto istorinėje dalyje (u. o. k. 4072) ir LR Vyriausybės patvirtinto Nemuno kilpų regioninio parko urbanistiniame draustinyje (Nemuno kilpų regioninio parko planavimo schema, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. kovo 17 d. nutarimu Nr. 244, Žin., 1997, Nr. 26-602; 2005, Nr. 150-5473). Už istorinės miesto dalies ribų išsidėstę keli savivaldybės inicijuoti saugoti vasarnamiai, Atminties takas (Stalinizmo aukoms atminti) Alksniakiemio miško parke bei KVR registruoti objektai: dekoratyvinė skulptūra “Mergaitė su dūdelėm” (u. o. k. 15339) ir Birštono kultūros centro pastato priklausinys – vitražas „Lietuva“ (u. o. k. 15340).

Birštono kurorto teritorijoje nuolat vykdoma kultūros paveldo objektų tvarkyba. Daugumos kultūros paveldo objektų būklė patenkinama, išskyrus medinius kultūros paveldo statinius, kurių didelė dalis toliau nyksta arba yra netinkamai prižiūrimi, remontuojami, rekonstruojami. Birštono istoriniam kurortui būdingų medinių pastatų - vasarnamių - tipas sparčiai nyksta.

3.3. Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos prioritetai

Išskirtinis vaidmuo išsaugant vertingąsias istorinio kraštovaizdžio savybes tenka teritoriniams kultūros vertybių sankaupos arealams – Birštono miesto istorinei daliai ir Nemajūnų kraštovaizdžio draustiniui, todėl tikslinga prioritetą teikti šiose teritorijose esančių kultūros paveldo objektų apsaugai, tvarkybai bei pritaikymui lankyti.

Dauguma profesionaliosios stilinės architektūros paveldo objektų (sakralinių ir istorinių Birštono kurorto statinių) yra susikoncentravę Birštono miesto istorinėje dalyje (u. o. k. 4072). Miesto istorinės dalies ir čia esančių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų bei kitų vertingųjų savybių apsaugai tikslinga parengti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentą – tvarkymo planą.

Ypatingas dėmesys skirtinas archeologinio paveldo apsaugai ir priežiūrai.

Ypatingas dėmesys skirtinas medinių etninės architektūros statinių ir vasarnamių apsaugai ir tvarkybai. Šio tipo statiniai sparčiai nyksta, yra netinkamai tvarkomi, perstatomi, o tai neigiamai veikia kraštovaizdžio savitumą ir vietovės tapatumą.

Ypatingas dėmesys skirtinas istoriškai susiklosčiusių kultūrinio kraštovaizdžio erdvinių struktūrų (istorinio valakinio kraštovaizdžio planinės-erdvinės struktūros bei dvarų sodybų fragmentų) išlikimui kaimiškajame kraštovaizdyje.

3.4. Nekilnojamojo kultūros vertybių paveldosaugos principai

Vadovaujantis LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (Žin., 2004, Nr. 153-5571) 4 str. 2 p. nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos reglamentavimas nustatomas vadovaujantis šiais apsaugos tikslais:

- mokslinio pažinimo – išsaugoti archeologinius ir kitus unikalius istorinių duomenų, kuriuos galima perimti atliekant saugomo objekto ar vietovės mokslinius tyrimus, šaltinius;
- viešojo pažinimo ir naudojimo – sudaryti sąlygas dabarties ir ateities kartoms nekilnojamąjį kultūros paveldą pažinti, lankyti ir juo naudotis;
- viešosios pagarbos – apsaugoti memorialinius ir sakralinius objektus, mirusiųjų ar žuvusiųjų palaidojimo ir atminimo vietas (karių, sukilėlių, pasipriešinimo okupantams dalyvių ir kitas neveikiančias kapines ar pavienius kapus).

Saugomiems objektams ir jų teritorijoms numatomi šie saugojimo režimai:

- archeologinio paveldo objektams ir teritorijoms, laidojimo vietoms - rezervinis ir autentiškos paskirties;
- dvarų sodyboms – autentiškos paskirties ir tausojamojo naudojimo režimai; galimos atkūrimo, pritaikymo kryptys atsižvelgiant į sodybos išlikimo laipsnį, struktūrą, pastatus, aplinką;
- statiniams, jų priklausiniams ir kompleksams – autentiškos paskirties, tausojamojo naudojimo režimai; galimas dalinis atkūrimas, pritaikymas.

Kultūros paveldo objektams, esantiems Nemuno kilpų regioniniame parke, priežiūros, tvarkymo ir naudojimo sąlygas taip pat nustato šio parko planavimo schema (LR Vyriausybės 2015 m. vasario 18 d. nutarimas Nr. 186) bei šio parko apsaugos reglamentas (Žin. 2002, Nr. 86-3722).

Kultūros paveldo objektai, jų teritorijos ir apsaugos zonos tvarkomi ir veikla juose plėtojama pagal paveldosaugos reikalavimus, nustatytus individualiuose apsaugos reglamentuose, parengtuose ir patvirtintuose Kultūros ministro nustatyta tvarka. Kol nėra parengtų ir patvirtintų saugomų objektų individualių apsaugos reglamentų, objektų tvarkymas ir veikla juose plėtojama pagal Vyriausybės patvirtintus kultūros paveldo objektų tipinius apsaugos reglamentus.
Kultūros paveldo vietovėms ir jų apsaugos zonoms nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimai bei tvarkybos priemonės nustatomi parengus nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus – tvarkymo planus. Tvarkymo planai kultūros ministro ir aplinkos ministro nustatyta tvarka gali būti rengiami ir kompleksiniams kultūros paveldo objektams.

Kultūros vertybių sankaupos arealai tvarkytini išryškinant dominuojančių kultūros paveldo objektų sąveiką su kitais kultūros paveldo objektais ir vertinga gamtine aplinka. Siekiant išsaugoti Birštono savivaldybės istorinio kraštovaizdžio kultūrinę vertę tikslinga nustatytiems kultūros vertybių sankaupos arealams parengti specialiuosius planus.

Siūloma skatinti išlikusių autentiškų, etnine kultūrine verte pasižyminčių bei vertingame kultūriniame kraštovaizdyje įsikūrusių kaimo gyvenviečių ir pavienių sodybų pritaikymą kasdieniam naudojimui, kaimo turizmui ir rekreacijai, nepriklausomai ar šios sodybos įtrauktos į LR Kultūros vertybių registrą. Siūloma numatyti mokesčių lengvatas ir kitas skatinimo priemones.

Siektinas kultūros paveldo objektų išsaugojimas ir tvarkyba, skatinant jų naudojimą visuomenės reikmėms. Svarbi kultūros paveldo objektų sąveika su vertinga gamtine aplinka ir nematerialaus kultūros paveldo integralumo plėtojimas.

Tikslinga svarbiausių kultūros paveldo objektų tvarkybai kooperuoti savivaldybės biudžeto, nacionalinio (regioninio parko) biudžeto, ES paramos ir privačias lėšas.

Tikslinga numatyti tvarkybos darbų, atliekamų privačiuose objektuose, prieinamuose visuomenei, sąnaudų kompensavimo mechanizmą, ir siekti jį įgyvendinti remiant Savivaldybei.

Tikslinga parengti specialias programas, skirtas tradicinės medžio statybos ir kitų amatų bei verslų, susijusių su kultūros paveldo objektų atgaivinimu, plėtotei.

Tikslinga skatinti vietos bendruomenes aktyviai dalyvauti kultūros paveldo apsaugoje: teikti svarbius joms objektus įtraukti į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, dalyvauti rengiant ir įgyvendinant kultūros vertybių apsaugos projektus ir programas.

Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėsena (monitoringas) turi būti vykdoma pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisykles (Žin., 2005, Nr.86-3242). Stebėsenos rezultatai - stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas, turi būti teikiami už kultūros paveldo vertybių apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms.

Nustačius, jog Birštono kurorto teritorijoje yra daugiau objektų, svarbių vietos kultūros paveldo savitumo aspektu, savivaldybė turi priimti sprendimus inicijuoti jų skelbimą saugomais.

4. REKREACINĖ SISTEMA

4.1. Teritorijos rekreacinės sistemos vystymo tikslai

Birštono kurortas šiuo metu yra, ir toliau bus vystomas kaip regioninės reikšmės turizmo aptarnavimo centras, su kurortinio gydimo, pažintinio turizmo, poilsinio turizmo gamtoje specializacijomis. Kurortinis gydimas ir poilsinis turizmas numatomi kaip dominuojantis sektorius vietos ekonomikoje. Būtent šis pagrindas ir formuoja Birštono kurorto viziją, kurioje pabrėžiama, kad "Birštonas - tarptautinis turizmo ir modernaus kurortinio gydymo karališkasis kurortas, aukštos aptarnavimo kultūros Pietų ir Pietvakarių Lietuvos turizmo centras, puoselėjantis gamtinius - gydomuosius regioninio parko išteklius, istorinį - kultūrinį paveldą".

Bendrojo plano koncepcijos stadijoje numatomi šie svarbiausi rekreacijos ir turizmo teritorinio vystymo Birštono miesto - kurorto teritorijoje tikslai:

- *Esant lankytojų srauto didėjimui plėtoti kurortinės rekreacijos paslaugų teikimą užtikrinančius techninius resursus, vystyti įvairaus pobūdžio rekreacinėms veikloms gamtinėje ir urbanizuotoje aplinkoje pritaikytų teritorijų tinklą tuo pačiu tobulinant jų infrastruktūrą;*
- *Birštono miesto teritoriją formuoti kaip aktyvų visą Birštono savivaldybės ir gretimų savivaldybių teritorijų rekreacijos vystymąsi ir aptarnavimą užtikrinantį centrą;*
- *Teisinėmis ir techninėmis priemonėmis užtikrinti atraktyvių teritorijos gamtinių ir kultūrinių rekreacinių išteklių naudojimo ir apsaugos efektyvumą;*
- *Birštono miesto teritorijoje intensyvinti sveikatos palaikymo (poilsinės rekreacijos), bei pažintinio turizmo plėtrą;*
- *Miesto rekreacinės sistemos vystymui kūrybingai išnaudoti Nemuno kilpų regioninio parko teritorijoje esančias gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio vertybes.*
- *Skatinti ir vystyti rekreacinio pobūdžio ryšių formavimąsi natūralių linijinės – rekreacinės infrastruktūros koridorių pagrindu (Nemuno upė). Tarp Birštono ir Kauno bei Alytaus miestų.*
- *Su Birštono miesto rekreacine sistema susieti greta miesto teritorijos esančias gamtiniu – kultūrinių požiūriu vertingo kraštovaizdžio teritorijas;*
- *sudaryti teisines ir fizines sąlygas unikalių ir vaizdingų Nemuno slėnyje ir apyslėnyje esančių gamtinio – kultūrinio kraštovaizdžio arealų bei atskirų objektų išsaugojimui ir reprezentavimui;*
- *išsaugoti ir vystyti miesto želdynų sistemą, kaip vieną iš svarbiausių miesto aplinkos sveikumo, estetiškumo ir rekreacinio atraktyvumo pagrindų;*
- *skatinti ir formuoti sąlygas privačios rekreacinės (taškinės ir linijinės) infrastruktūros formavimui tiek miesto teritorijoje tiek priemiesčio zonoje.*

4.2. Pagrindinės rekreacinės sistemos vystymo kryptys

Birštono kurortui būdingi ir išskiriantys jį iš kitų Lietuvos kurortų turizmo sektoriaus komponentai - ištekliai, paslaugos ir jas kurianti gerai išvystyta ir pastaruoju metu tobulinama infrastruktūra. Dėl kurortinių išteklių: mineralinių šaltinių, mikroklimato, kraštovaizdžio, prioritetinė Birštono kurorto funkcija kurortinis gydymas, orientuotas ir subordinuotas su LR kurortų vystymo strategija, visų pirma į nacionalinės sveikatos apsaugos klausimus - profilaktinę, gydomąją ir reabilitacinę veiklą.

Siūloma miesto teritorijoje ir toliau aktyviai vystyti kurortinę - rekreacinę veiklą, kuri apimtų tiek sveikatingumo ir poilsio kompleksų vystymą (rekreacija uždarose patalpose), tiek rekreacinės ir poilsio infrastruktūros plėtrą po atviru dangumi.

Numatyta, kad Birštono kurortas būdamas Nemuno kilpų regioninio parko centru tuo pat metu yra svarbus kaip tarptautinės ir regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo, bei kurortinio gydimo centras sukaupęs pagrindinę rekreantų aptarnavimo infrastruktūrą, kurios nėra Birštono ir kitų gretimų savivaldybių teritorijose.

Numatyta, kad Birštono kurortas yra ir liks pagrindinis rekreacinis – pramogų turistinių trasų branduolys, tranzitinis mazgas tarp įvairių rekreacijos rūšių ir turistinių maršrutų, į kurį jos numatytos suvesti, tačiau išplėtojant būtiną rekreacinę infrastruktūrą kituose numatytuose rekreacijos aptarnavimo centruose.

Numatyti ir skatinti „Nemuno kelio“ kaip miesto ir kitų prie Nemuno prisišliejusių gyvenamųjų vietovių vystymuisi svarbios nacionalinės ir tarptautinės reikšmės vandens turizmo trasos panaudojimą.

Birštono kurorte susikerta perspektyvoje numatyti plėtoti tarptautinės ir nacionalinės reikšmės automobilių, dviračių, vandens turistinių maršrutų, specialių turistinių maršrutų, kurie išskirti Kauno apskrities bendrajame plane, todėl Birštono miestą siūloma vystyti kaip nacionalinės - tarptautinį linijinės rekreacinės infrastruktūros aptarnavimo centrą (mazgą). Pastaroji specializacija turėtų būti kaip viena iš pagrindinių greta kurortinės – gydomosios rekreacijos.

Beveik visa Birštono miesto teritorija (apie 90%) patenka į Nemuno kilpų regioninį parką, todėl esama planuojamos teritorijos rekreacinė sistema ir jos vystymo galimybės didesne dalimi siejamos su RP rekreacinės paskirties funkcinėmis zonomis, dėl tos priežasties stipriai priklausoma nuo suformuotos parko rekreacinė sistemos.

Nemuno kilpų regioninio parko planavimo dokumentuose numatyti įvairūs pėsčiųjų, dviratininkų, automobilistų maršrutai, rekreantų ir turistų aptarnavimo punktai teritoriniais ir funkciniais ryšiais susieti su Birštono miesto, turėtų būti integruojami į miesto rekreacinės sistemos vystymo sprendinius.

Birštono miesto teritorijos bendrojo plano atveju yra svarbūs regioninio parko, kaip ypač saugomos teritorijos, funkcinio prioriteto zonų rekreacinės sistemos įgyvendinimas, rekreacinio funkcinio prioriteto zonų ir regioninio parko turistinių maršrutų trasų fizinis suformavimas, suvienijant savivaldybės ir regioninio parko pajėgumus. RP specialiojo plano sprendiniai miesto ir artimo apymiesčio teritorijoje numatomi patikslinti ir privalomai integruoti į Birštono savivaldybės bendrojo plano rekreacinės dalies sprendinius.

Poilsiautojų aptarnavimui numatomas naudoti jau suformuotas ir pastoviai pasipildantis viešasis aptarnavimo įstaigų tinklas. Birštono kurorte yra sukauptas beveik visos savivaldybės apgyvendinimo, maitinimo, sveikatinimo įstaigos, bei turizmo informacijos centras.

Numatyti prioritetines ir lydinčiąsias Birštono miesto teritorijoje lokalizuotų atskirųjų želdynų ir specialiosios paskirties miškų plotų, bei kitų rekreacinių teritorijų naudojimo specializacijas.

Numatyti unikalių ir tipingų Birštono miesto urbanizuoto kraštovaizdžio ir apylinkėse esančio santykinai gamtinio kraštovaizdžio apžvalgos vietų parinkimą ir pritaikymą rekreaciniam naudojimui.

Numatyti pagrindinio Birštono miesto vandens resursus atstovaujančio objekto - Nemuno efektyvesno panaudojimo ir įvairiapusiškesnio rekreacinio pritaikymo galimybes.

5. BIRŠTONO KURORTO TERITORIJOS SOCIALINĖ, EKONOMINĖ IR DEMOGRAFINĖ PLĖTRA

5.1. Birštono kurorto teritorijos vystymo socialinė ir ekonominė aplinka

5.1.1. Gyventojų skaičiaus, emigracijos ir socialinės demografinės struktūros raidos tendencijos

Remiantis Birštono kurorto socialinės ekonominės būklės analize, savivaldybės teritorijos vystymo koncepcijos pagrindus lemia tokie veiksniai:

- Pastaraisiais metais, Birštono mieste, gyventojų skaičius sparčiau mažėjo nei likusioje savivaldybės teritorijoje.
- Nedarbo lygiui smarkiai sumažėjus, ši tendencija, kartu su nemažėjančiu emigracijos mastu, gali sudaryti rimtų kliūčių savivaldybės ekonominei plėtrai.
- Pastaraisiais metais visoje Birštono savivaldybėje stebimas neigiamas migracijos saldo rodiklis įgauna didesnį pagreitį nei vidutiniškai šalyje. Be to, reikia įvertinti, kad oficiali statistika neatspindi tikrojo migracijos masto, kuris yra ženkliai didesnis.

5.1.2. Plėtotina ekonominė bazė ir paslaugos, investicijoms palankios aplinkos kūrimas

Birštono miestas nuo seno yra laikomas kurortine zona, todėl būtina plėtoti didelę pridedamąją vertę kuriančias veiklas, grindžiamas mokslu, žiniomis bei aukštomis technologijomis. Savivaldybėje reikia kurti patrauklią ir palankią aplinką investicijoms ir verslo plėtrai, įmonėms siūlant sklypus su reikalinga infrastruktūra bei teikiant įvairias mokestines lengvatas.

Nedarbo lygis pastaraisiais metais Birštono savivaldybėje ženkliai sumažėjo. Šiuo metu tampa vis sunkiau surasti reikiamą kvalifikaciją turinčius darbuotojus. Ateityje daugiausiai darbo vietų bus sukurta asmenims su profesiniu išsilavinimu. Vieni pagrindinių uždavinių siekiant sureguliuoti darbo rinkos pasiūlą ir paklausą yra emigracijos mažinimas ir asmenų su profesiniu išsilavinimu skaičiaus didinimas, įvairių profesinio orientavimo ir kvalifikacijos įgijimo programų įgyvendinimas.

Birštone veikiančioms įmonėms siūloma aktyviau naudotis Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama gamybinei bazei modernizuoti, darbuotojų kvalifikacijai kelti, naujų rinkų paieškai, dalyvavimui tarptautinėse parodose, įvairių standartų diegimui ir t. t. Tai sudarys prielaidas kelti darbuotojų atlyginimus bei mažins regionų išsivystymo skirtumus.

Gyvenamųjų namų modernizavimas, išplėsta inžinerinė ir socialinė infrastruktūra, poilsio zonų plėtra pagerins gyventojų gyvenimo sąlygas ir aplinkos kokybę. Miesto aplinkos sutvarkymas ir sveikatinimo bei turizmo sektoriaus plėtra padidintų į Birštono kurortą atvykstančių turistų ir besigydančiųjų skaičių ir tuo pačiu už šias paslaugas gaunamas pajamas.

5.1.3. Būsto sektorius

Gyvenamojo fondo plėtra Birštono savivaldybėje iš esmės vyksta tik privačios, individualių namų statybos dėka. Palyginti su ES šalimis, stebimas ženklus atsilikimas pagal vienam gyventojui tenkančio ploto skaičių, o jo mažinimas galimas tik skatinant daugiabučių ir individualių gyvenamųjų namų statybą.

Bendrame būstų fonde savivaldybės dalis per maža, kad būtų galima teikti reikšmingą paramą mažas pajamas gaunančioms, jaunoms ir senyvo amžiaus šeimoms.

5.1.4. Švietimo, sveikatos apsaugos bei kultūros įstaigų poreikis

Per pastaruosius kelerius metus visoje Birštono savivaldybės teritorijoje dėl mažėjančio mokinių skaičiaus, įvyko keletas pokyčių: buvo uždarytos kelios pradinės mokyklos, dalis pradinių mokyklų buvo reorganizuotos į vidurinių ir pagrindinių mokyklų pradinio ugdymo skyrius.

Neformaliojo vaikų švietimo mokyklų lankymo galimybes pirmiausia lemia vaiko gyvenamoji vieta, todėl yra būtina savivaldybės teritorijoje gyvenantiems vaikams sudaryti geras galimybes lankyti šias mokyklas, organizuoti jų pavežimą.

Mokykloms renovuoti gana aktyviai naudojamos Valstybės investicijų programos lėšos. Mokyklų renovavimo, energijos taupymo, higieninių sąlygų gerinimo jose problemos sprendžiamos ir pasinaudojant Europos Sąjungos fondų lėšomis.

5.1.5. Sveikatos ir socialinių paslaugų plėtra

Siekiant geresnių sveikatos priežiūros paslaugų teikimo, būtina spręsti medicinos kabinetų atnaujinimo bei aprūpinimo šiuolaikine technika klausimą.
Norint sumažinti gyventojų sergamumą psichikos, priklausomybės ligomis, reikia vykdyti aktyvią bei savalaikę šių ligų prevenciją. Siekiant sukurti efektyvų psichologinės pagalbos tinklą reiktų įsteigti psichologų kabinetus.

Gerėjant šalies ekonomikai, socialinių pašalpų gavėjų skaičius mažėja. Tačiau socialines paslaugas teikiančios įstaigos susiduria su darbuotojų stygiumi.

5.2. Socialinės ir ekonominės aplinkos plėtra

Įvertinus Birštono vystymo veiksnius, savivaldybės ir šalies išsivystymo skirtumus, koncepcijoje numatoma kiekybinę ir kokybinę socialinės, ekonominės infrastruktūros plėtrą. Siūloma koncepcija generuoja didesnę socialinę ir ekonominę naudą ilgalaikėje perspektyvoje. Ji padės greičiau pasiekti Birštono savivaldybės 2013–2020 m. strateginiame plėtros plane numatytus tikslus. Koncepcijos privalumai:

- Birštono kurorto gyventojų geresnė gyvenimo kokybė siejama su švaria bei saugia gyventi aplinka, geru susisiekimu su aplinkinėmis teritorijomis, darbovietėmis, gydymo ir švietimo įstaigomis. Kiekybinė ir kokybinė socialinės ekonominės infrastruktūros plėtra prisidės prie gyventojų lūkesčių, susijusių su gyvenimo kokybe, patenkinimo.
- Esamos padėties analizė rodo, kad viena iš pagrindinių emigracijos priežasčių yra gyventojų nepasitenkinimas savo ekonomine padėtimi. Savivaldybės teritorijoje sukūrus geras prielaidas investicijų pritraukimui (pvz. siūlant sklypus su reikalingomis komunikacijomis, teikiant mokestines lengvatas) čia įsikūrusioms verslo, paslaugų, laisvalaikio įmonėms, bus užtikrinta tolygesnė verslo sklaida visoje savivaldybėje. Dėl to turėtų mažėti emigracijos mastai. Taip pat mažės asmenų, gyvenančių iš valstybės pašalpų ar kitų paramos formų, dalis.
- Verslo, paslaugų (apgyvendinimo, maitinimo ir t. t.) tinklo, turizmo plėtra Birštono pritrauks papildomas privačias ir valstybės investicijas, o tai gerins kurorto estetinį vaizdą, gyvenimo ir veiklos jose patrauklumą.
- Didėjant instituciniam vietinių centrų aprūpinimui, švietimo įstaigos galės plėsti bendradarbiavimą su kultūros įstaigomis, bibliotekomis. Didinant neformalaus ugdymo veiklas, kito lygmens centruose bus sudarytos sąlygos paruošti mokinius tolesniam mokymuisi kitose Lietuvos

švietimo įstaigose bei padės atskleisti jų gabumus. Mokinių užimtumo didinimas turės teigiamą įtaką ir vaikų nusikalstamumo mažinimui.

- Šios koncepcijos įgyvendinimui Birštono išoriniai veiksniai: valstybės regioninė politika, savivaldybės strateginio plano įgyvendinimas, Europos Sąjungos lėšos.

Svarbu žinoti, kiek investicijų bus pritraukta socialinės infrastruktūros (mokyklų, asmens sveikatos priežiūros įstaigų, kultūros įstaigų) modernizavimui.

Taip pat kiek investicijų sugebės pritraukti vietos verslininkai įmonėms modernizuoti, naujovėms diegti, darbuotojams apmokyti siekiant gaminti didesnės pridėtinės vertės gaminius, didinti eksporto apimtis.

5.3. Teritorijos institucinis ir socialinis aprūpinimas

Didžioji dalis institucinio ir socialinio aprūpinimo įstaigų koncentruojasi savivaldybės centre – Birštone. Pagrindinis institucinio ir socialinio aprūpinimo tinklas Birštono savivaldybėje:

- **Švietimo įstaigų išsidėstymas**. Birštono savivaldybės teritorijoje švietimo įstaigos yra Birštono mieste ir Birštono Vienkiemyje, kuris priklauso kurorto teritorijai, šios įstaigos tenkina ugdymui teikiamus reikalavimus. Neformalus vaikų ugdymas skatina vaikų asmenybės tobulėjimą, didina švietimo prieinamumą ir kokybę. Be to, neformalus ugdymas didina vaikų užimtumą. Šiuo metu esanti situacija, kai papildomo ugdymo mokyklos yra tik Birštone, toliau gyvenantiems gabiems vaikams nesudaro gerų sąlygų jas lankyti.
- **Netolygus sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas**. Galima teigti, kad pirminės sveikatos priežiūros įstaigų tinklas Birštono savivaldybėje yra išdėstytas gana optimaliai, tačiau skiriasi teikiamų paslaugų apimtis ir kokybė. Šiuo metu pagrindinės sveikatos priežiūros paslaugos koncentruojasi tik Birštone. Atokesnėse gyvenvietėse esantys medicinos punktai gyventojams teikia pirminio lygio sveikatos priežiūros paslaugas. Esant rimtesniems sveikatos sutrikimams, kai yra reikalingas tolesnis gydymas ar norima gauti kokybiškesnes paslaugas, savivaldybės gyventojai turi vykti į Birštoną ar į kitus didesnius miestus.
- **Socialinių paslaugų trūkumas įvairioms socialinės rizikos grupėms**. Biudžetines socialines paslaugas teikianti įstaiga yra tik Birštone, kurorte įsikūrusi Birštono savivaldybės neįgaliųjų draugija. Socialinės paslaugos yra teikiamos visiems savivaldybės gyventojams, tačiau dėl darbuotojų ir dėl transporto trūkumo šių paslaugų teikimas gyvenvietėse nėra pakankamai efektyvus.
- **Socialinio būsto fondo plėtra**. Birštono savivaldybės būstų dalis yra per maža, kad galima būtų teikti paramą mažas pajamas gaunančiom, socialiai remtinoms šeimoms. Taip pat būtina spręsti gyvenimo kokybės gerinimo esamuose būstuose klausimą, skatinti namų renovaciją.

Minimalaus privalomojo socialinio aprūpinimo sąlygas pagrindinai tenkina: Birštonas, Birštono Vienkiemis, Nemajūnai, Siponys. Tuo tarpu likę vietiniai centrai atitinka ne visus kriterijus, trūksta sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų įstaigų, reikalingų vyresnio amžiaus žmonėms.

- **Socialinės ekonominės plėtros prioritetai.** Bendrojo plano koncepcija yra suderinta su Lietuvos Respublikos Bendrojo plano sprendiniais, Birštono savivaldybės 2013–2020 m. strateginiu plėtros planu, taip pat ir kituose strateginiuose planavimo dokumentuose numatytais prioritetais. Sritys, kurioms artimiausiu metu reikės investicijų, turi būti konkretizuojamos atsižvelgiant į esamą poreikį bei plėtros planus. Bendrojo plano kompleksiškumas ir privalomumas užtikrina visų veiklos rūšių plėtros teritorijoje tvarumą ir pusiausvyrą, suteikia jai erdvinės raiškos kryptingumą bei pagrįstumą.

Siekiant socialinės ekonominės plėtros, prie prioritetinių sričių galima įvardinti švietimo, sveikatos priežiūros, socialinės globos bei kultūros įstaigų modernizavimą, inžinerinės infrastruktūros sutvarkymą, aplinkos verslui gerinimą, kokybiško gyvenimo sąlygų kūrimą.

Birštono savivaldybės 2013–2020 metų strateginiame plėtros plane vienas iš plėtros prioritetų yra socialinė ekonominė infrastruktūra. Pagrindiniai šio prioriteto tikslai:

- Padidinti sveikatos stiprinimo, socialinės paramos ir socialinių paslaugų prieinamumą.
- Modernizuoti savivaldybės kultūros ir sporto institucijų ir paslaugų infrastruktūrą, kuri užtikrintų visuomenės dvasinių ir fizinių poreikių tenkinimą, etninių tradicijų skleidimą.

6. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS

Susisiekimo sistemos mieste planavimui, didelę reikšmę turi besikeičianti urbanistinė ir ekonominė miesto situacija, vykstanti technologinė pažanga, aplinkosauginiai reikalavimai. Tinkamai funkcionuojanti miesto susiekimo sistema gyventojams ir miesto svečiams turi užtikrinti patogiausias sąlygas greitai ir mažiausiais kaštais pasiekti kelionės mieste tikslą. Šalies miestų susisiekimo sistemų pokyčius pastarąjį dešimtmetį įtakoja ir Europos Sąjungos vykdoma transporto politika, jos patvirtinti teisiniai – strateginiai dokumentai. Europos Komisijos „Baltojoje knygoje“ pagrindinė transporto plėtros miestuose kryptis – transporto ekologiškumo didinimas bei transporto keliamo poveikio aplinkai mažinimas. Nacionalinė susisiekimo plėtros 2014-2022 metų programoje identifikuojamos esminės miestų susisiekimo sistemų problemos: privataus automobilio dominavimas, viešojo transporto degradacija, nepakankamai išvystyta bevariklio transporto sistema.

Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros susisiekimo sistemos koncepcija formuojama pagal galiojančių teritorijų planavimo, strateginių dokumentų sprendinius bei atliktos esamos būklės analizės rezultatus, identifikavus susisiekimo sistemos būklės ypatumus, jos elementų raidos tendencijas.

Birštono savivaldybėje esantis valstybinės reikšmės kelių tinklas ir toliau užtikrins gerus susisiekimo ryšius su Birštono miestu ir aplinkinėmis teritorijomis. Miesto teritoriją kertantis magistralinis kelias A16 (Vilnius-Prienai-Marijampolė) išliks pagrindiniu transporto koridoriumi ir maksimaliai nukraus miesto gatvių tinklą nuo tranzitinių lengvojo ir sunkiojo transporto srautų.

Birštono mieste yra įrengta apie 31 km gatvių, kurių tankis (2,4 km/km^2) miesto teritorijoje yra optimalus, kad būtų užtikrintas patogus susisiekimas tarp miesto funkcinių zonų ir traukos objektų. Mieste daugiau kaip 85 proc. gatvių turi kietas dangas, tai rodo pakankamai gerą infrastruktūros išvystymo lygį. Naujų pagrindinių (aptarnaujančių) gatvių tiesimas nėra būtinas. Didžiausiais dėmesys turi būti skiriamas esamos susisiekimo infrastruktūros priežiūrai, tobulinimui ir eismo saugumo užtikrinimui.

Urbanizuojamose teritorijose numatomos naujos pagalbinės gatvės, kurios atliks privažiavimo ir srautų paskirstymo vaidmenį. Galiojančių teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai integruojami į Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūrą.

Rengiant Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūros koncepciją yra įtraukiami Tilto per Nemuną prieigų bei gatvės tarp Prienų g, ir Turistų gatvių Birštono mieste specialiojo plano sprendiniai. Naujo tilto įrengimas padės užtikrinti transportinių ryšių realizaciją su šiaurine miesto dalimi.

Birštono miestas susiduria su kelių transporto priemonių srautų sezoniškumo problema, kurį nulemia išaugę turistų srautai šiltuoju metų laiku. Didžiausių vietinių lankytojų ir užsienio turistų srautų yra sulaukiama birželio – rugsėjo mėnesiais. Minėtais mėnesiais vidutinis eismo intensyvumas išauga apie 14 proc. lyginant su vidutiniu metiniu paros eismo intensyvumu. Šiltuoju metų laiku išaugęs eismo intensyvumas nėra kritinis ir didelių eismo srautų valdymo problemų nesąlygoja, todėl kardinalūs eismo valdymo pakeitimai nėra numatomi.

Siekiant užtikrinti pėsčiųjų ir dviratininkų eismo saugumą istorinėje miesto dalyje ir sodų bendrijų teritorijose, siūloma apriboti motorinių transporto priemonių greitį iki 20 km/val. bei numatyti vienpusį eismą Nemuno, Druskupio, Birutės, J. Basanavičiaus bei dalyje Dariaus ir Girėno, Algirdo ir B. Sruogos gatvėse. Ramaus eismo gatvėse pėsčiųjų, dviratininkų ir motorizuoto transporto eismas gali būti organizuojamas bendrame sraute. Vienpusio eismo gatvėse galimas automobilių stovėjimo vietų įrengimas.

Birštono savivaldybėje automobilizacijos lygis yra didžiausias apskrityje. Individualių lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2014 m. visoje šalyje ženkliai sumažėjo dėl neeksploatuojamų automobilių išregistravimo, todėl kitimo tendencijos šiuo metu nėra aiškios ir jomis remtis atliekant prognozavimą negalima.

Prognozuojant transporto srautų kitimą laikotarpiui iki 2025 m. buvo vadovautasi ES rekomendacijomis Lietuvai [„Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects“], kuriose numatytas 2 proc. transporto srautų augimas iki 2025 m. ir 1 proc. augimas nuo 2025 m. Įvertinus esamus ir prognozuojamus transporto srautus, matyti, kad tinklo laidumas perspektyviniu laikotarpiu pakankamas, todėl naujų gatvių tiesimas ar eismo juostų skaičiaus didinimas nėra būtinas.

6.1. lentelė. Vidutinis metinis paros eismo intensyvumas (VMPEI), aut./parą

Kelio Numeris	2016 m.	Prognozuojamas VMPEI 2025 m.
Magistralinis kelias A16 (79-89 km)	4920	5880
Magistralinis kelias A16 (89-97 km)	8920	10660
Jaunimo g.	2750	3100
S. Dariaus ir Girėno g.	1920	2150
B. Sruogos g.	1020	1150
Birštono g.	1020	1150
Likusiose gatvėse, iki	900	1000

Vidutinis greitis Birštono mieste siekia apie 26 km/val. Žemas transporto priemonių greitis mieste ir sąlyginiai nedidelė miesto teritorija sudaro palankias sąlygas saugiam dviratininkų ir pėsčiųjų judėjimui.

Vietinio viešojo transporto, kuris aptarnautų tik Birštono teritoriją, nėra. Birštono savivaldybė aptarnaujama užmiesčio viešojo transporto autobusais, kurie užtikrina susisiekimą Prienų (Kauno), Vilniaus ir kitomis kryptimis. Birštono mieste užtikrintas pagrindinių traukos objektų pasiekiamumas viešuoju transportu. Viešojo transporto plėtrą, Birštono mieste ir jo prieigose siūloma vykdyti vadovaujantis Darnaus judumo Birštono mieste plano rekomendacijomis.

Pėsčiųjų ir dviračių takų infrastruktūra Birštono mieste yra gana gerai išvystyta ir jungia pagrindinius traukos objektus. Šiuo metu mieste nėra užtikrintas saugus dviračio statymas bei saugojimas, todėl artimiausiu metu būtina didinti dviračių stovų bei saugyklų skaičių šalia traukos objektų. Perspektyvoje būtina ne tik plėsti bemotorio transporto infrastruktūrą bet ir palaikyti esamos infrastruktūros gerą stovį ir ją nuolat tobulinti. Bemotorio transporto infrastruktūros plėtrą ir modernizavimą siūloma vykdyti vadovaujantis Darnaus judumo Birštono mieste plano rekomendacijomis. Bemotorio transporto infrastruktūros plėtra, numatyta galiojančiuose teritorijų planavimo dokumentų sprendiniuose yra integruojama į Birštono kurorto bendrojo plano sprendinių korektūrą.

Nedidelio eismo intensyvumo gatvėse, rekomenduojama apriboti motorizuoto transporto judėjimo greitį iki 30 km/val., o dviračių eismą organizuoti bendrame sraute arba įrengti dviračių juostas.

Saugiam bemotorio transporto judėjimui, rekomenduojama įrengti dviejų lygių sankirtą su magistraliniu keliu A16 (Vilnius-Prienai-Marijampolė), kuri užtikrintų saugų ir patogų bevariklio transporto susisiekimą tarp Birštono miesto ir Birštono Vs.

Birštono mieste automobilių stovėjimo vietų yra įrengta pakankamai, kad būtu tenkinami kasdieniai poreikiai. Didžiausios problemos kyla savaitgaliais šiltuoju metų laiku ir renginių metu, kuomet į Birštono miestą atvyksta didelis svečių skaičius. Epizodinis stovėjimo vietų deficitas gali būti sprendžiamas perorganizuojant eismą mieste (pvz. laikinai įvedant vienos krypties transporto judėjimą, o atlaisvintas juostas skirti trumpalaikiam automobilių statymui).

Birštono savivaldybės taryba 2016 m. gegužės 26 d. sprendimu Nr. TSP-95 patvirtino Birštono miesto teritorijos suskirstymo į zonas pagal nustatytus automobilių stovėjimo vietų skaičiaus koeficientus schemą, kurioje buvo nustatytas automobilių stovėjimo vietų koeficientas istorinei miesto daliai (0,5), centrinei miesto daliai (0,75) ir likusiai miesto daliai (1). Perspektyvoje siekiant kompensuoti automobilių stovėjimo vietų trūkumą, siūloma įrengti naujas ar rekonstruoti esamas (į daugiaaukštes automobilių stovėjimo aikšteles) automobilių stovėjimo aikštelės miesto prieigose.

Birštone yra įrengtos trys elektromobilių įkrovimo stotelės: prie restorano „Seklytėlė“, viešbučio-restorano „Sonata“ ir sanatorijos „Eglė“. Siekiant paskatinti alternatyvių energijos šaltinių naudojimą ir elektromobilių plėtrą privačiame sektoriuje, būtina plėtoti elektromobilių įkrovimo prieigų tinklą. Greta viešųjų elektromobilių įkrovimo stotelių siūloma numatyti ir elektrinių dviračių įkrovimo galimybes.

Birštono savivaldybę juosia Nemuno upė, kurioje šiltuoju metu laiku yra vykdomas keleivių vežimas ir turistinės kelionės. Šiuo metu vandens transportas, pagrinde naudojamas tik turistiniais ar rekreaciniais tikslais ir neužtikrina kasdieninių susisiekimo poreikių. Kasdieninių susiekimo poreikių užtikrinimą riboja vandens transportui reikalingos infrastruktūros stoka, užšąlanti upė, seklūs krantai. Siekiant pagerinti susisiekimą per Nemuno upę, bendrojo plano sprendinių koregavimo koncepcijoje numatomas naujo tilto, plaukiojančių prieplaukų bei lyninio keltuvo įrengimas.

Oro transportas. Birštono savivaldybėje oro transporto infrastruktūra nėra išplėtota. Artimiausias aerodromas yra Pociūnuose, kuris nuo Birštono miesto nutolęs apie 15 km. Perspektyvoje, esant poreikiui aerodromą turėti Birštono savivaldybės teritorijoje, numatoma galima aerodromo įrengimo vieta šalia magistralinio kelio A16, Nemuno kilpų regioninio parko teritorijoje. Siekiant išsaugoti bendrą kraštovaizdžio struktūrą ir jo estetinę vertę bei erdvinį raiškumą, gali būti naudojama tik mobili aerodromo aptarnavimui skirta infrastruktūra ir įrengimai (pvz. mobili degalinė, skydžių valdymo bokštas ir pan.), neįrengiant stacionarių statinių ar įrenginių. Galima aerodromo paskirtis – mažų pramoginių lėktuvų, parasparnių ar oro balionų veiklai vykdyti.

Birštono savivaldybėje yra įrengta viena degalinė, kuri tenkina gyventojų ir miesto svečių poreikius, todėl naujų degalinių plėtra nėra numatoma.

7. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO KRYPTYS

Inžinerinė infrastruktūra yra neatsiejama urbanizuotos teritorijos dalis. Vykdant planingą urbanizuotų teritorijų plėtrą kartu turi būti vystoma ir inžinerinė infrastruktūra. Infrastruktūros nepakankamas išvystymas neigiamai veikia gamtinę aplinką ir žmonių gyvenimo kokybę. Pavėluotas infrastruktūros vystymas pareikalauja daugiau materialinių resursų, padaroma žala gamtai, sukelia nepatogumus gyventojams, sutrikdomas transporto priemonių eismas.

Bendrojo plano inžinerinės infrastruktūros dalies konceptualūs sprendiniai parengti remiantis esamos inžinerinės infrastruktūros būklės analize, galiojančių teritorijų planavimo ir strateginių dokumentų sprendiniais. Bendrajame plane pateikti sprendiniai nėra baigtiniai, esant pagristam poreikiui, Birštono savivaldybės teritorijoje gali būti statomi ir įrengiami infrastruktūros objektai nepažymėti bendrojo plano infrastruktūros brėžinyje. Planuojamų objektų vietos turi būti tikslinamos ir konkretizuojamos žemesnio lygio teritorijų planavimo ar projektavimo stadijose.

Birštono mieste ir aplinkinėse teritorijose yra išvystyta centralizuota vandens tiekimo sistema. Birštono mieste yra eksploatuojama apie 15,6 km vandens tiekimo tinklų. Centralizuoto vandens tiekiamo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis naudojasi didžioji dalis miesto gyventojų. Likusi dalis gyventojų vandens tiekimu ir nuotekų tvarkymu rūpinasi savarankiškai, įsirengdami artezinius gręžinius, vietines nuotekų tvarkymo sistemas. Didžiąją vamzdynų dalį sudaro ketiniai ir plieniniai, antikorozine danga nepadengti vamzdžiai, kurie pakloti prieš 20 ir daugiau metų. Dėl susidėvėjusios vandentiekos infrastruktūros ir avarijų vandens tiekimo sistemoje prarandama apie 30 proc. vandens, todėl būtina atnaujintą visą susidėvėjusią vandentiekos infrastruktūrą ir užtikrinti patikimą vandens tiekimą.
Vienas svarbiausiu prioritetų vandentvarkos sistemoje yra vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra urbanizuotose ir urbanizuojamose teritorijose, kuriose nėra išvystyta inžinerinė infrastruktūra.

Numatoma, kad ir perspektyvoje visiems vartotojams bus tiekiamas geros kokybės požeminis geriamasis vanduo, atitinkantis Lietuvos higienos normos HN 24:2003 reikalavimus. Kadangi nėra numatomas žymus gyventojų skaičiaus augimas ar pramonės ir paslaugų sektoriaus plėtra, daroma išvada, kad artimiausiu 20 metų laikotarpiu žymaus geriamojo vandens poreikio padidėjimo neturėtų būti. Naujai urbanizuojamose teritorijose numatomas centralizuotas vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas.

Birštono mieste yra įrengta apie 18 km centralizuotų nuotekų tinklų, kurių būklė nėra gera. Didžiąją nuotekų tinklų dalį sudaro keramikiniai ir gelžbetoniniai vamzdynai, kurie pakloti prieš 30 ir daugiau metų. Dėl vamzdžių įlūžimų, įtrūkimų, nelanksčių sandūrų vamzdynai užsikemša, vyksta gruntinio vandens ir nuotekų infiltracija ir eksfiltracija. Šiuo metu infiltracija į nuotekų tinklus siekia kiek daugiau nei 40 proc. Ateityje būtina numatyti sudėvėjusių nuotekų tinklų atnaujinimą/renovaciją.

Vandens tiekimo ir nuotekų plėtra, numatoma atsižvelgus į Birštono savivaldybės vandens teikimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano ir Birštono savivaldybės gyvenviečių ir kurorto plėtros specialiojo plano sprendinius.

Perspektyvoje būtina atnaujinti Birštono savivaldybės vandens teikimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros specialųjį planą, kuriame būtų inventorizuota visa vandentvarkos infrastruktūra, identifikuoti tinklų ruožai, kuriuose įvyksta daugiausiai avarijų, nustatomi infrastruktūros atnaujinimo prioritetai ir pan. Taip pat būtina vykdyti sprendinių įgyvendinimo stebėseną, kurią reglamentuoja vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planų rengimo taisyklės (LR Aplinkos ministro 2014 m. lapkričio 6 d. įsakymas Nr. D1-885 (su vėlesniais pakeitimais)).

Birštono mieste ir gretimybėse yra eksploatuojama apie 18,4 km paviršinių (lietaus) nuotekų tinklų, kurie įrengti pagrindinėse Birštono miesto ir Birštono vs. gatvėse. Tinklų būklė daugelių atvejų yra patenkinama. Siekiant užtikrinti paviršinių (lietaus) nuotekų centralizuotą surinkimą ir apvalymą, perspektyvoje būtina plėsti ir modernizuoti paviršinių (lietaus) nuotekų sistemą.

Siekiama didinti elektros energijos tiekimo efektyvumą ir patikimumą gyventojams ir ūkio subjektams, siūloma: modernizuoti esamą elektros energijos skirstomąjį tinklą, keičiant susidėvėjusius įrenginius ir optimizuojant transformatorinių galias, keisti susidėvėjusias orines linijas naujomis kabelinėmis linijomis, modernizuoti ir plėsti miesto gatvių apšvietimo tinklą.

Centralizuota šilumos tiekimo sistema yra išvystyta tik Birštono mieste. Šilumos gamybai naudojamos gamtinės dujos ir biomasė. Biomasė šilumos gamybos balanse sudaro iki 90 proc. viso pagaminamo šilumos kiekio. UAB „Birštono šiluma“ eksploatuoja apie 9 km šilumos tiekimo tinklų. Daugumos tinklų diametrai yra per dideli, kas įtakoja šilumos perdavimo technologinius nuostolius. Siekiant sumažinti šilumos perdavimo nuostolius ir užtikrinti šilumos tiekimo patikimumą būtina rekonstruoti susidėvėjusius termofikacinius tinklus ir optimizuoti jų diametrus. Daugiabučių gyvenamųjų namų ir savivaldybei priklausančių pastatų modernizavimas turi būti vienas iš prioritetinių krypčių siekiant padidinti energijos vartojimo efektyvumą. Esant poreikiui siūloma inicijuoti Birštono savivaldybės šilumos ūkio specialiojo plano rengimą.

Birštono mieste yra įrengta apie 26 km dujotiekio tinklų. AB „Energijos skirstymo operatorius“ duomenimis, Birštono mieste numatoma įrengti papildomai apie 1,6 km dujotiekio tinklų. Gamtinės dujos Birštono savivaldybei tiekiamos iš Birštono dujų skirstymo stoties (DSS), kuriai nustatyta 500 m sanitarinė apsaugos zona. Perspektyvoje siūloma numatyti Birštono dujų skirstymo stoties sanitarinės apsaugos zonos tikslinimą (mažinimą). Patikslinus dujų skirstymo stoties sanitarinę apsaugos zoną, būtų sumažinti ūkinės veiklos apribojimai Birštono (DSS) gretimybėse esančiuose žemės sklypuose.
Taip pat tikslinga skatinti vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų namų savininkus, kurie naudoja skystą ir kietą neatsinaujinantį kurą, jungtis prie dujotiekio tinklų ir patalpas šildyti naudojant dujinius katilus. Naudojant dujinius katilus būtų sumažinama oro taršą gyvenamųjų namų kvartaluose.

Birštono mieste veikia plačiajuostis šviesolaidinis ryšys bei funkcionuoja laidinio ryšio tinklas. Ryšių infrastruktūros plėtra galima paslaugų tiekėjų ir vartotojų tarpusavio sutarimu.

Komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo visuotinumui užtikrinti būtina sudaryti sąlygas visiems fiziniams bei juridiniams asmenims naudotis atliekų tvarkymo sistemos teikiamomis paslaugomis bei atliekas rūšiuoti jų susidarymo vietoje. Artimoje perspektyvoje numatoma įrengti apie 20 požeminių komunalinių atliekų surinkimo aikštelių, tam panaudojant ES fondų skiriamas lėšas.

8. KONCEPCIJOS ALTERNATYVŲ SUVESTINĖ

Esminių koncepcijos alternatyvų sprendinių palyginimui teikiama suvestinė lentelė.

8.1. lentelė. Alternatyvų sprendinių palyginamoji suvestinė

Vystymo krypčių sritys	I alternatyva	II alternatyva	III alternatyva
URBANISTINĖS STRUKTŪROS, FUNKCINIO NAUDOJIMO	Šioje koncepcijos alternatyvoje akcentuojamas tęstinumas, išlaikomi Birštono kurorto BP korektūros ir Birštono kurorto BP sprendinių korektūros dalies koregavimo vertybiniai principai, tęsiama erdvinės struktūros idėja. Nustatomos funkcinės zonos nenumato didelių pokyčių. Miškų naudmenų pavertimas atskiraisiais želdynais nenumatomas.	Šioje koncepcijos alternatyvoje Birštono kurorto teritorija vystoma tolygiai plėtojant urbanistinę struktūrą (kuriant urbanistinių centrų, ašių ir dominančių sistemą), kuriant naujas atskirųjų želdynų teritorijas, tolygiai išdėstant rekreacines teritorijas. Šiuo variantu numatoma darniausia prijungiamos prie kurorto teritorijos – esamų urbanizuotų Birštono vs., Kernuvių k. dalių – plėtra, baigiant formuoti esamą urbanistinę bei gatvių struktūrą, numatant netaršią gamybą ir neagresyvę urbanizaciją prijungiamose teritorijose. Akcentuojama kokybinė plėtra gerinant gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinkas.	Šioje koncepcijos alternatyvoje Birštono kurorto teritorija vystoma plėtojant urbanistinę struktūrą, želdynų sistemą, tolygiai išdėstant rekreacines teritorijas. Šiuo variantu numatoma prijungiamos prie kurorto teritorijos – esamų urbanizuotų Birštono vs., Kernuvių k. dalių – plėtra, baigiant formuoti esamą urbanistinę bei gatvių struktūrą. Šiuo variantu numatoma prijungiamose teritorijose įvesti agresyvesnę urbanizaciją, plėtoti gamybą ir komerciją, panaudojant prijungiamas teritorijas Birštono vs ir Kernuvių k.
GAMTOSAUGOS	Numatoma užtikrinti kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, bei sudaryti prielaidas išsaugoti biologinę įvairovę, natūralų kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius. Išlaikomas ekologinio kompensavimo sistemai priskirtų gamtinio karkaso teritorijų ir ankstesniuose planavimo dokumentuose nustatytos situacijos išlaikymas neatliekant ribų optimizavimo.	Numatomas ekologinio kompensavimo sistemai priskirtos (gamtinio karkaso) teritorijos ribų koregavimas, GK tikslų įgyvendinimo priemonės, bei sistemos papildymas vietinės svarbos gamtinio karkaso elementais. Didesnės dalies Nemuno kilpų regioninio parko tvarkymo plane išskirtų tvarkymo zonų, bei joms numatytų sprendinių perkėlimas, bei dalies sprendinių koregavimo (zonų ribų optimizavimo) siūlymai. Numatoma šalia gyvenamųjų vietovių esančių didelę rekreacinę ir aplinkosauginę svarbą turinčių Valstybinės reikšmės miškų konversija į atskiruosius želdynus.	Numatoma užtikrinti kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, bei sudaryti prielaidas išsaugoti biologinę įvairovę, natūralų kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius. Išlaikomas ekologinio kompensavimo sistemai priskirtų gamtinio karkaso teritorijų ir ankstesniuose planavimo dokumentuose nustatytos situacijos išlaikymas neatliekant ribų optimizavimo.
NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO	Nekilnojamosios kultūros vertybės saugomos ir veikla jose plėtojama teisės aktų nustatyta tvarka. Kultūros paveldo apsaugos tikslai ir uždaviniai grindžiami darnios plėtros nuostata: nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas yra neatsiejama Birštono kurorto teritorijos plėtros dalis.		

REKREACINĖS SISTEMOS	Taikomos bendrosios rekreacinės sistemos vystymo kryptys išlaikant bei tobulinant esamą tranzitinę ir vietinio pobūdžio rekreacinę turistinių kelių ir trasų infrastruktūrą, kuri būtų orientuota tik į Birštono kurorto svečių rekreacinių poreikių tenkinimą, ir nesukuriant prielaidų tolygiam rekreacinių resursų panaudojimui.	Teritorija vystoma kaip regioninės reikšmės turizmo aptarnavimo centras, su kurortinio gydymo, pažintinio turizmo, poilsinio turizmo gamtoje specializacijomis. Kryptingai formuojamos intensyvios ir ekstensyvios rekreacijos teritorijos, kurios sudarys prielaidas tolygiam rekreacinių resursų panaudojimui. Numatomas aktyviai aktyvinti rekreacinę veiklą Nemuno vandens koridoriumi.	Taikomos bendrosios rekreacinės sistemos vystymo kryptys išlaikant bei tobulinant esamą tranzitinę ir vietinio pobūdžio rekreacinę turistinių kelių ir trasų infrastruktūrą, kuri būtų orientuota tik į Birštono kurorto svečių rekreacinių poreikių tenkinimą, ir nesukuriant prielaidų tolygiam rekreacinių resursų panaudojimui.
SOCIALINĖS, EKONOMINĖS IR DEMOGRAFINĖS	Taikomos bendrosios socialinės ir ekonominės aplinkos plėtros vystymo kryptys. Išlaikoma esama ir numatoma socialinė, ekonominė plėtra.		
SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪROS	Laikomasi bendrųjų susisiekimo sistemos vystymo principų, tačiau rekomenduojama vystymo prioritetus dėstyti pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis.		
INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS	Laikomasi bendrųjų inžinerinės infrastruktūros vystymo principų, tačiau rekomenduojama vystymo prioritetus dėstyti pagal urbanistinės struktūros vystymo kryptis.		

GRAFINĖ DALIS